

Gajus, Joannes
De revolutie in Rusland

Prijs 15 Cent.

De Revolutie -:-
-:- in Rusland

DOOR

GAJUS

UITGAVE A. B. SOEP • AMSTERDAM • 1905.

Bij den Uitgever dezes is mede verschenen:

Een interessant en boeiend boek is:

LEO DEUTSCH.

Zestien jaren in Siberië.

Vertaald door J. F. ANKERSMIT, met voorwoord door A. B. S.
XV en 411 bldz., 8 platen en portret.

Prijs ingen. f 2.—, geb. f 2.50.

Dit aangenaam lezende, maar treurig stemmende boek, besprekende het schandelijk stelsel van vervolgen in Rusland, is een eerlijk werk, dat u den heldenmoed laat zien van duizenden aan duizenden, in de persoon van den schrijver.

Het is een aanklacht tegen de laagheden van toen een nog Aziatisch barbarisme.

Het is een begrijpelijk en onderhoudend boek, dat ieder lezen kan, die slechts lezen heeft geleerd.

Dit boek werd door geheel de pers als een hoogst interessant werk ieder aanbevolen.

Eenig Persoordeel.

Het „Handelsblad" van 9 Juli 1904 zeide:

Het boek van Leo Deutsch verdient gelezen en gekend te worden door allen, die iets willen weten van het leven en lijden dier Russische dweepers, die een kalm en rustig bestaan opofferden, om zich te geven, en desnoods onder te gaan, voor het welzijn hunner medemenschen. Wat in andere landen nog wel eens als drijfveer voor dergelijke handelingen zou kunnen worden aangehaald, ontbreekt in Rusland geheel. De man, die zich wijdt aan de openbare zaak, heeft maar één toekomst: verbanning naar Siberië En wat dat beteekent, kan men uit het boek van Leo Deutsch voldoende opmaken. En hij is slechts één uit duizenden geweest.....

Het boek van Deo Deutsch is door den heer J. F. A. uitstekend vertaald; de uitgever schreef er een voorwoord bij, waarin hij de beteekenis van de revolutionaire beweging in Rusland kort en bezadigd uiteenzette.

De „Nieuwe Courant" van 8 Juni 1904 geeft als inleiding van een geheel hoofdstuk die zij uit dat boek overnam, deze aanbeveling:

De heer J. F. A(nkersmit) heeft, door het aangrijpende werk van den Russischen nihilist en lateren Marxist L. G. Deutsch in het Hollandsch te vertalen, een goed werk gedaan. Want ook na Kennan's bekende beschrijving van het leven en lijden der ballingen in Siberië, blijft al wat licht verspreid over hetgeen daarginds in „Darkest Siberië" geschiedt, ons boeien. De „herinneringen" van Deutsch hebben bovendien deze groote verdienste, dat zij werden te boek gesteld door iemand, die gestaan heeft midden in de Russische nihilistische en terroristische beweging, toen deze

(Zie vervolg pag. 3.)

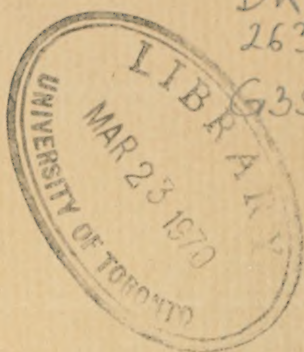
De Revolutie in Rusland.

De Revolutie in Rusland

DOOR

- - GAJUS - -

UITGAVE A. B. SOEP - - AMSTERDAM - - 1905.

LIBRARY
MAR 23 1970
UNIVERSITY OF TORONTO

VOORBERICHT.

Het grootste deel van dit opstel is geschreven in October-November-December 1904.

Slechts enkele noten zijn bijgevoegd tot op deze dagen.

Wij wenschen er geen aanspraak op te maken volkomen alle faktoren en invloeden dezer groote geschiedenis te hebben besproken, het geschrift beoogt slechts een zeer bescheiden bijdrage tot betere kennis van het thans gebeurde te leveren.

DE SCHRIJVER.

MOTTO.

De ons overgeleverde geschreven geschiedenis, ná het ontstaan van het privaat eigendom en de vergroeiing van het oorspronkelijk communisme, is de geschiedenis van den klassenstrijd. Vrijen en slaven, patriciërs en plebeeërs, baronnen en lijfeigenen, gildemeesters en gildegezellen, kortom, onderdrukkers en onderdrukten voerden een onafgebroken, dan bedekten, dan openlijken strijd, een strijd die steeds eindigde met een revolutionaire omvorming der maatschappij of met een gemeenschappelijken ondergang der strijdende klassen.

MARX—ENGELS,
Das Kommunistische Manifest.

I.

„C'est ne pas une émeûte, mais une révolution."
Graaf de Liancourt aan Lodewijk XVI [1]).

Het Doloï Samoderjavië (weg met het absolutisme!) klinkt tot in het paleis des Czaren. Het trilt hem als een boodschap des doods in de ooren. Het is slechts de vraag hoe lang hij deze marteling nog zal moeten doormaken. Want voor niemand minder is het een marteling dan voor Czaar en Czarina. Het is een in Rusland en in het buitenland alom bekend feit, dat er in Ruslands Czarengeslacht geen te vinden is die meer beregeerd werd dan deze Nicolaas II. Dit blijkt ook uit de gebeurtenissen. De vroegere stelselmatige wrok van de terroristen tegen de vertegenwoordigers van het absolutisme, de Czaren, is thans gedeeltelijk overgebracht op de schelmen van wie ieder weet dat hun persoonlijk doen oorzaak van het lijden is, zooals de aartsschelm von Plehwe.

Indien het niet zoo een pijnigende en martelende les was voor millioenen in Rusland, zou wat thans gebeurt in Rusland, het hopeloos her en der slingeren, dan naar den Mirski-kant,

---

[1]) Het is geen opstand maar een revolutie. Dit historische woord van Liancourt wordt in vele revoluties gehoord, in 1789, 1830, 1848 en nu weer, maar steeds in de z.g.n. allerhoogste kringen.

Nu de storm loeit en giert, komt van zoogenaamde officieel ingelichte zijde de erkenning en bevestiging van wat de russische revolutionairen jarenlang gezegd hebben, dat deze laffe, voor de aankomst van duizende werklieden vluchtende czaar, een gedachtenloos en zwak wezen is.

Men spreekt zelts, het is heden 24 Januari, van een paleisrevolutie waardoor een aartsboef als Grootvorst Wladimir den troon zou bestijgen.

En deze zal den storm bezweren? Domooren, die het denken!

dan naar dien van Sergius-Murawjew, een der mooiste en leerrijkste lessen zijn in de aanschouwelijke methode van onderwijs hoe een stervend absolutisme (en welk ondergaand politiek systeem ook) zich krampachtig vastklampt als een drenkeling aan een stroohalm.

Leerrijk is deze les voor den aandachtigen toeschouwer, voor het studentencorps in de revolutie-wetenschap, het proletariaat. Wat er gebeurt, is wel niet officieel, maar officieus, even officieus als al het gekronkel en diplomatisch gewroet is in de politieke geschiedenis. Maar niet alleen de Czaristische autokratie en haar belanghebbende trawanten vertoonen teekenen van krampachtige zenuwachtigheid, ook de oppositie in de hoogere standen bewijst helder en tastbaar dat het *haar* natuurlijke en door den aard van haar maatschappelijke materieele positie aangewezen taak niet is deze revolutionaire rol te spelen. Weifelen, vreesachtigheid, gebrek aan doortasten enz., het bewijst volkomen haar onvastheid in doel en streven.

Men kan zich geen meer doorslaande bevestiging denken van de uitspraak van een der Russische sociaal-demokraten, van Paul Axelrod, die eens aantoonde dat de groepeering der revolutionaire standen in Rusland geheel anders is dan in Frankrijk voor 1789 en Duitschland-Oostenrijk voor 1848. In de laatstgenoemde landen, zegt Axelrod, in aansluiting met wat Marx dienovereenkomstig zeide, was de bourgeoisie, de industrieele en commercieele bourgeoisie, de historisch aangewezen en zichzelf volkomen bewuste revolutionaire stand die het „ancien régime" omverwierp. Zulk een revolutionaire taak en roeping mist de industrieele en commercieele bourgeoisie in Rusland nog voor een groot gedeelte. Dat is een verschil met het Westen dat voor alles in aanmerking dient te worden genomen bij het verklaren der huidige gebeurtenissen. Het is juist door het kennen van deze omstandigheid dat wij vreezen dat de huidige geheele Zemstwo- en adelsmaarschalkenbeweging, bijgestaan door juristen enz., dood zal loopen, tenzij het proletariaat zelf aanvangt door te tasten.[1])

Moet uit deze geheel van Westersche toestanden afwijkende positie der standen en klassen de conclusie worden getrokken dat, zooals de Panslavisten uit de jaren '50—'60 beweerden, Rusland eigen ontwikkelingswetten heeft? Neen! Rusland is

---

[1]) Het is onnoodig te zeggen dat dit thans geschied is, en op welk een eerbied afdwingende wijze!

De arbeiders zijn de dragers van de revolutie en zij zullen het blijven.

aan geen aparte, maar aan gelijke ontwikkelingswetten onderworpen, met deze uitzondering dat het een ander uitgangspunt heeft, maar in dezelfde ekonomische ontwikkeling terecht komen zal, n.l. in het hoog ontwikkeld kapitalisme, evenals de geheele Westersche ontwikkeling.

Het verschil zit slechts in den *vorm*, niet in het *wezen*. Het Panslavisme, waar zelfs Bakoenine mee besmet was, geloofde aan een luchtsprong, n.l. van uit de lijfeigenschap in het volmaakte rijk der vrijheid.

De mir, het verantiekt en versleten overblijfsel uit een schoon verleden, eer een stuk reactie dan een middel tot bevrijding, was hun voorwerp van aanbidding. Maar op den bodem dezer beschouwingswijze lag een vermaledijd nationalisme, dat het Czaristisch absolutisme volkomen de zegepraal van zijn zieken droom, de wereldheerschappij, zou hebben gebracht.

De revolutionairen onder de Panslavisten hebben zich voor hunne opvatting op een hunne meening bevestigende uitspraak van Marx beroepen, als zou hij hebben beweerd dat Rusland dien luchtsprong uit de lijfeigenschap over den kapitalistischen modderpoel heen op het communistisch droge land zou kunnen maken. Maar Marx had wel degelijk direkt ingezien het onlogische van zulk een sprong, het zou een salto mortale[1]) zijn geweest. „Gaat Rusland voort den weg te bewandelen, dien het sinds 1861 heeft ingeslagen, dan heeft het de schoonste gelegenheid laten passeeren, die ooit de geschiedenis een volk aanbood, om alle treurige misère van het kapitalisme te ontloopen." De gedachte dat zulks zou kunnen, ziet men, was bij Marx aanwezig. En Rusland is voortgeschreden in de richting die het reeds vóór 1860 heeft ingeslagen, de kapitalistische industrialiseering.

Maar dit ging niet gepaard met een verandering der rechtsverhoudingen, zooals dit in Frankrijk, Duitschland en Oostenrijk gebeurde; deze ontwikkeling paste volkomen in den vorm waarin de Russische autokratie het kapitalisme importeerde en subsidieerde. Het laatste, de staatssubsidies aan de kapitalistische industrie, gepaard aan eigen, Czaristische exploitaties van spoorwegen, drankhuizen, telephoonwezen en verzekeringswezen, is karakteristiek voor de geheele Russische oekonomische ontwikkeling en tegelijkertijd werpt het een blik op de politieke partijschakeeringen, de industrieele bourgeoisie als ruggesteun van een absolutistisch régime.

Hierin ligt tevens de oplossing van het raadsel, waarom de

---

[1]) Salto mortale: doodelijke sprong.

industrieele en commercieele bourgeoisie in het Westen wèl en in Rusland niet als *zelfstandige* revolutionaire *klasse* vecht voor een constitutie.

Eerst in de laatste paar jaren komt er in Rusland zoo iets op uit de industrieele bourgeoisie, dat zekere, nog beperkte politieke idealen nastreeft. Maar ook dezen doen dat nog niet zelf, zij vormen slechts de achterhoede van hun intellectueele loondienaars die zij vóóruit schuiven.

II.

Het imperialisme, de wereldveroveringswaan van het Russisch Czarisme, was heriditair.

Van Peter I tot Nicolaas II waren al de Czaristische heerschers en de heerscheres, de schoone Messalina van het Noorden, Katharina II, aangetast door deze ziekte. Geheel de wereld te doen buigen onder de Mongoolsche suprematie — ziet daar de spil waarom de geheele politiek twee eeuwen lang draaide.

Zij teisterde West-Europa, zij verdeelde en heerschte door middel eener — om een kwalificatie van *Friedrich Engels* te gebruiken — „geraffineerde diplomatische schurkenbende," die West-Europa elk uur van den dag met den knoet dreigde of aaide, en het russisch imperialisme als dreigement gebruikte voor de revolutionaire oppositie in het Westen: een mogelijke inval der Russische barbaren.

Hoe faliekant zulk een politiek in de praktijk kan werken, leeren wij uit de Russische geschiedenis. Er dient bij te worden stilgestaan, daar de geschiedenis van deze ziekte in het geslacht der Czaren het raadsel oplost van Rusland's langzamen tred in de ontwikkeling der volkeren.

Peter I zette het spel in. Rusland moderniseeren, militair en zelfs oekonomisch, was zijn middel om zijn ideaal te bereiken, het maken van Petersburg of Moskou tot „Groot Mokum", waarnaar de attaché's jaarlijks een bedevaart in hunne nationale kleederdrachten zouden maken als afgezanten van de dienaren van het Russisch imperium. Door kleinigheden, als de néérdrukking van de landbouw-bevolking — die wel niet vrij was, maar toch niet meer behoorden tot den stand der Cholops (knechten uit de 13e en 14e eeuw) — weer tot de volkomen lijfeigenschap, om zoodoende den adel het voorwerp van uitbuiting en genot te geven, waardoor deze in staat zou zijn de geldmiddelen op

te brengen die hij, Peter I, voor zijn operaties noodig had, door zulke kleinigheden kon hij zich niet laten weerhouden. De adel werd gepaaid met de lijfeigenschap, en de bevolking werd het voorwerp van uitbuiting. [1])

Peter I was niet in staat zijn taak te volbrengen en eerst de opvolgster van zijn ideeën en van zijn troon, Katharina II, zette zijn werk voort. Bij oekase van 7 October 1792 sanctioneerde zij de volkomen lijfeigenschap. „*De lijfeigene grondheerlijke lieden zullen een bestanddeel van het grondheerlijk vermogen vormen, bij welks verkoop, even zoo goed als bij goederen van onroerend bezit, koopbrieven moeten worden overlegd ten bate van den fiscus.*" Georg Plékhanoff [2]) voegt daaraan toe: „de boer werd aldus een instrumentum vocale, een met spreken begaafd werktuig." De sanctioneering van de lijfeigenschap was dus een oekonomische fiskale maatregel van Katharina voor haar binnen- en buitenlandsche politiek. [3])

Katharina had met dezen maatregel de dier-lusten van den adel gestreeld, maar was zich niet bewust dat deze lust binnen zeer korten tijd „een last" zou kunnen worden.

De adel en de kleinburger zouden direkt betalen, den tot de lijfeigenschap neergedrukten moesjik zou het worden uitgeperst. Maar aan uitpersing komt een einde, en zeker aan uitpersing

---

[1]) De in de Nederlandsche geschiedenis bekende Zaandamsche reis van Peter de Groote, en daarna van een aantal van de voorname russische edellieden, die in Holland scheepstimmeren, enz. enz. wilden leeren, — zelfs het voor den Hollander zoo voordeelige haringkaken, wilden ze afsnoepen, — was ook een deel van deze politiek.

[2]) Georg Plékhanoff, „Tchernichewski und seine Zeit".

[3]) De terugbrenging van de boerenbevolking tot de volkomen lijfeigenschap werd door Katharina verricht. nadat haar verlicht, wijsgeerige komediespel voorgoed was ontpopt en geblameerd.

Deze vrouw, een der geraffineerdste en scheinheiligste huichelaars uit het geslacht der Czaren, is in haar monstrueuze nabootsing van de fransche wijsgeeren dier dagen zóó ver gegaan dat zij er zelfs toe over ging om een soort Nationale Vergadering van het Russische Volk bijeen te trommelen. Haar manifest van 14 Dec. 1766 zegt: „Daar zij het geluk des volks wil, daar het haar zooveel belang inboezemt, de behoefte en eischen van het Volk te kennen, zoo heeft zij bevolen dat afgevaardigden uit Senaat en Synode, dorpen, steden, in één woord, uit alle standen tegenwoordig zouden zijn." Een half jaar ná de uitvaardiging van dit manifest zouden de Afgevaardigde te Moskou bijeen komen om niet alleen hun plaatselijke belangen te behartigen, maar mede te werken aan de samenstelling van een nieuw wetboek.

Er is natuurlijk van dezen truc niets terecht gekomen.

van den bodem, wanneer deze steeds met dezelfde achterlijke techniek wordt bewerkt. De landbouw werd toen door de drieveldenbebouwing en de handploeg gedreven, zooals Europa dat in de middeneeuwen kende. In de middeneeuwen voldeed ze, in de 19e eeuw, als bron voor moderne oekonomisch-financieele operaties om een modern leger te onderhouden, voldeed ze niet. Hierin zit „des Pudels kern," de oorzaak dat de adel zijn lijfeigenen-afrossende *lust* langzaam als oekonomische *last* begon te voelen. Hij moest voor „zijn zielen" steeds meer betalen, terwijl de fiscus-veelvraat telkens meer begon te vragen dan hij aan de lijfeigenen kon afpersen. Daarbij kwam de bureaukratische dievenbende in Rusland, die voor heel de eeuwigheid het aantal adelzielen genoteerd had, en of ze dood gingen of niet, betalen zouden de adel en de kleinburgers, al waren *al* hun zielen dood. [1])

Deze omstandigheid, die nog verergerde met de voortschrijdende ontwikkeling, is de bron waaruit de sympathie van een groot deel van den adel in de 2e helft der 19e eeuw voor de afschaffing van de lijfeigenschap opborrelde.

Zoo liep Katharina's politiek, ingericht voor haar imperialisme, in de twee logisch tegen elkaar indruischende richtingen. Eensdeels verschafte het geld voor de belastingen, anderdeels ontbolsterde het de kiemen van verzet tegen het stelsel wat er juist voor in het leven geroepen werd. Deze werking van actie en reactie is wél de kern van den natuurlijken loop van alle groote politieke en oeconomische systemen.

In dezen kringloop ziet men de Czaristische politiek der opeenvolgende Czaren in de 19e eeuw rondwentelen.

„Paul I wilde zoowaar de door Gods genade aangewezen „redder der Westeuropeesche koningstronen zijn. Toen kwam „Alexander I. Ook zijne regeering, waarmede zich een nieuwe „periode voor de binnenlandsche ontwikkeling aankondigde, „toonde woeste veroveringszucht.

„*Tiflis* en 1812, *Moskou* en *Parijs*, het *Weener Congres* en *St.* „*Helena* — alle gebeurtenissen, die op den russischen machts„waan gunstig moesten werken. Met Nicolaas I kwam de cata„strophe, waarbij aan dien waan een smartelijke nederlaag werd „toegebracht. De Krimoorlog is de afsluiting van een tafereel

---

[1]) Wij behoeven slechts te herinneren aan Gogol's roman „Doode Zielen" om u de karakteristiek van dezen toestand voor den geest te roepen. Omtrent het diefachtig karakter, b.v. van haar ambtenaren, leze men b.v. Gogol's „Revisor."

„van nationale dronkenschap. Men kan begrijpen dat de bij „Sebastopol opgedane ervaring den wereldbeheerschingswaan „een weinig getemperd heeft, en eenige jaren na den dood van „Nicolaas I slenterde dan ook een deel der bureaukratie met „liberale ideeën in het hoofd door de russische regeerings- „bureaux." [1])

III.

Zietdaar het fatum van de geschiedenis van het russisch imperialisme, de spil van het politieke rad van Rusland's staatkunde sinds Peter I.

Het is de politiek van een seniele alleenheerschzucht, dewelke nog dit groote voordeel heeft, dat zij het gekroonde onverstand, de onwetendheid, het gebrek aan inzicht in de voorwaarden en gevolgen van zulk een politiek in de 19e eeuw voortreffelijk karakteriseert.

Elke troef, die het Czarisme uitspeelde, werkte averechts. De invoering van de lijfeigenschap leidde direkt tot de neerdrukking des volks en indirekt tot financieele uitpersing der kleinburgers en tot oekonomischen achteruitgang van een groot deel van den grondadel. Deze politiek werkte verlammend, doodend op de ontwikkeling des volks.

Een ordelooze, diefachtige bandietentroep vernielde Rusland's bevolking. Alles was en is verouderd, verrot tot in de diepste diepte van dat 150 millioen zielen tellende rijk.

De boer was voor 1861, vóór „de bevrijding", voorwerp van afranseling van den adel. De Czaarbevrijder zou hen, volgens zijn eigen woorden, liever „van bovenaf bevrijden om te voorkomen dat zij het van onderop zouden nemen." Bovendien begon de lijfeigene langzamerhand, genoodzaakt door den honger dien de verarmde adel hem liet lijden, zich in den handel te begeven of in de nu opgerichte fabrieken, hoewel hij nog wettelijk heerendienstplichtig bleef — de „obrok" (heerendienstgeld) moest hij betalen.

Maar „uit het oog, uit het hart" zegt men, de adel kon niet controleeren de verdiensten zijner obrokplichtigen en zeker niet als deze in de koopmanschap zich hadden begeven. En toch bleef de adel in fiskaal opzicht schatplichtig. Oekonomisch werd

---

[1]) Walter, „Der russische Imperialismus," Neue Zeit, 19e Jhg., Bd. II.

de adel gedwongen zich haar genotsdrift van het „zielenbezit" te laten ontnemen, ja, een groot deel van den adel, met uitzondering van de latifundiën-bezittende grootvorsten, werd hevige voorstander der bevrijding van 1861. En het Czarisme maakte zich een glorie van deze „menschlievende" daad. Alexander I wordt gevierd in de annalen als Czaar-bevrijder.[1]) Terwijl de lijfeigenschap vervormd werd en de moesjik een landlooze en kapitaallooze proletariër werd met een stukje toegeworpen grond, werden er honderden beschaafde en vrije geesten in de Kara-mijnen uitgemergeld, om het goud te delven voor den bevrijdings-Czaar Alexander II.

De memoires van Dostojewski, die u *thans* nog doen schreien, dateeren uit de periode waarin de bevrijdingscomedie in scène werd gezet. Het mes sneed aan twee kanten.

De adel werd „bevrijd" van den lastpost waardoor hij den fiskus-veelvraat moest voeden, en de boer kwam in direkte re-

---

[1]) Er heeft zich door jaren lange opschroeverij van dezen „Bevrijder" een legende gevormd. Deze legende is dat Alexander zoo'n liberale geest was, dat hij zooveel na het bloed-regime van Nicolaas I heeft verbeterd en dat hij zelfs een plan voor *een constitutie op zijn tafel gereed had*, maar door den mislukten aanslag van *Karakosow* in 1886, die door *een boer verijdeld is* (dat past zoo precies voor de completeering dezer legende), plotseling reaktionair is geworden. *In de eerste* plaats is deze legende een door liberale patriotten (opkomende industrieele bourgeoisie die belang bij een politieke verandering had) gecolporteerd smoesje, daar de afschaffing van de lijfeigenschap een *oekonomische noodzakelijkheid* was voor den steeds meer en meer achteruitgaanden adel en anderdeels een financieele maatregel der regeering; in de tweede plaats blijkt uit Alexander's houding tegen de politieke oppositie niet het *minst* van zijn mildheid of liberaliteit. Door hem is *Michailow*, de beroemde dichter en schrijver, voor zijn oproep „*Aan het jonge geslacht*" tot 6 jaar dwangarbeid veroordeeld en de Czaar-bevrijder was een rechtsbeleediger, door personen die de rechters vrijspraken, langs administratieven weg te verbannen. *Georg Kennan* deelt in een citaat uit een russisch boek het volgende mede: In 1857, toen de beroemde of beruchte Razgildéief op zich nam, om uit de Karamijnen den Czaar 100 poed (ongeveer 3600 pond) goud te verschaffen, werden meer dan 1000 ballingen ziek en stierven in de Karagevangenissen aan scheurbuik, typhus of harden arbeid. Alexander de bevrijder was toen Czaar, en men zou kunnen denken, dat zoo groote ellende en sterfte in zijn eigen mijnen onvermijdelijk zijn aandacht moest trekken, en dat hij ten minste een deel van het goud, dat ten koste van het leven van duizenden verkregen was, zou besteden aan hervormingen van zulk een moordend strafstelsel. Niets van dien aard gebeurde. Na tien jaren was alles nog precies zoo. Het zal een mooie constitutie zijn geweest die deze Czaarbevrijder op zijn tafel had liggen.

latie met den fiskus. De zuigpomp werd van den adel op den met een stukje grond — veelal door de diefachtige beambtenkliek te klein en het slechtst toegewezen[1]) deel — bedeelden boer gezet. De strijd van vóór of tegen de lijfeigenschap der grootvorsten was niet om het al of niet behouden van dat stelsel, het was slechts een strijd wie van beiden, de staat of de grootvorsten, „de meerwaarde" zouden opslurpen van den boer, zegt Plékhanoff in zijn boek.

De russische moesjik was een *Jacques Bonhomme*, een landlooze, een lompenproletariër; om als bruikbaar belastinginstrument te kunnen gebruikt worden moest hij land hebben. Dat land gaf men hem, maar onvoldoende kapitaal, tegen bespottelijk hooge rente.

De boer werd uitgemergeld, de grond is niet onuitputtelijk en zeker als die met reeds lang verouderde techniek wordt bewerkt, zooals handploeg enz.

Wij wezen reeds op het karikatuurachtig overblijfsel van de mir, het aloude gemeenschappelijk grondbezit. Er leeft nog zoo iets in de traditie van den armen boer, de geproletariseerde landelijke bevolking, dat hem op een herleving van die mir doet hopen — als „vadertje" maar *wil*. Maar „vadertje" wil niet. Met reuzenschreden zag de boer ná de bevrijding de oneindige hopeloosheid in 't gezicht — den bedelstaf. De grond raakte uitgeput en de russische boer stond in een toestand zooals men uit de geschiedenis van Egypte en Spanje kent, als na de lange uitmoording van den grond er totaal niets meer uit te krijgen is. „Vadertje" had hen bevrijd, maar de beambten besteelden hen, dachten zij. Hun onwankelbaar en rotsvast geloof in de almacht des Czaren deed hen nog dieper buigen en de Czaar en zijn kliek wisten dat die groote lompenkolossus, de boerenstand, noch geestelijk noch physiek tot een omwenteling in staat was.

Hun lijden werd bezongen in de melancholische liederen van de russische musici. Even droefgeestig *was* en *is* des dichters taal. Verstomd zijn de liederen — de doodstilte werd langzamerhand een kenmerk van den russischen landbouwstand.

Sedert de 17e eeuw was hij niet in heftig verzet gekomen, slechts kortstondig verzet tegen de oekase van 1792 (bovenvermeld) en ná 1861 door Anton Petrow tegen de diefachtige

---

[1]) Zie Prof. Alphons Thun, „Die Geschichte der revolutionären Bewegung Russlands."

verdeeling van den grond. Maar van heftig en energiek verzet was bij hen sinds 2 eeuwen geen sprake meer. Krachteloos zonken zij neer voor vader „boven" en vadertje „beneden."

Wrok, diep in hun binnenste zetelende wrok, dat was alles wat hen nog bezielde. Die wrok uitte zich zelfs in een verkeerde richting. Hen bezielde zooveel haat tegen hun tirannen van voorheen, dat zij ieder west-europeesch gekleed en „modern" doend man beschouwden als uitgezonden door den adel om hen opnieuw te knevelen.

Dit was en is heden nog een antecedent waardoor het doordringen van de door intellektueelen gevoerde propaganda op een bijna onoverkomelijke moeilijkheid stuitte, om de boeren te winnen voor een revolutionaire oppositie.

Het is een antagonisme door een eeuwenlang tiranniek juk van den adel veroorzaakt en heeft velen der Narodniki (volksverlichters) ontmoedigd om verder „in het volk" te werken. Een deel dier volksverlichters geloofde niet meer aan bevrijding door het volk, zij teerden op de in de jaren na vijftig alom de oppositiegeesten beheerschende *Hegelsche* „negatietheorie".

Het is licht te begrijpen dat de absolute negatieleer in Rusland een vruchtbaren bodem vond. Het gemis aan aktie, de geheime philosopheerderij, de verdorvenheid van *alles* wat Rusland te zien en te voelen gaf — zietdaar een rijke en vruchtbare akker voor de ideologen van de absolute negatie.[1]) Er werd eens gezegd: in de jaren '50—'60 heerschte in de geesten van de beschaafde wereld Hegel's leer even oppermachtig als de Czaar in de werkelijke wereld van Rusland.

In den aanvang van de veertiger jaren was de russische litteratuur doortrokken van deze negatieleer. *Poesjkin*, *Gogol* en *Dostojewski* hebben reeds die theorie in de litteratuur gebracht. „Het verstand brengt ongeluk" kenmerkt weer het tijdvak van een tiental jaren later, het tijdperk waarin de philosophische negatie van Hegel reeds taande, om plaats te maken voor de practische negatie van „l'homme nonchalance,"[2]) het *Spielhagen*-type in zijne „Problematische naturen", dat lak aan *alle* konventie, alle moraal heeft, dat practisch zijn „ontkenningsleer" zou toepassen.

Met Toergenjew's „Vader en Zoon" treedt het type van het volmaakte Nihilisme, het russisch-Stirneriaansch individualisme vóór Stirner in de litteratuur.

---

[1]) De onverschillige mensch.

[2]) Absolute negatie: volstrekte ontkenning.

Bazaroff (het Nihilistentype uit Toergenjew's „Vader en Zoon") die door den zoon van den ietwat verfranscht-modernen grondheer Petrowski wordt ingeleid in de russische wereld, is het type van „niets is alles en alles is niets." Wetenschap.... ja, maar voor zichzelf.

Het Nihilisme, oorspronkelijk een litterair individualisme, kon in Rusland een uitgebreiden kring van aanhangers maken. Er was *niets* dat erkend *kon* worden .... alles was ontkenning waard.

Zietdaar het Nihilisme der jaren '50—'60. Daarnaast had men de patriotistische oppositie van het Panslavisme, dat met den Poolschen opstand van 1865 door een zijner leden, *Katkow*, voor goed zich blameerde door Rusland's roeping, om Polen te onthalzen, te verdedigen.

Een der meest verstandige koppen uit de oppositie van de jaren '50—'60 was *Tchernichewski.* [1]) Ekonomisch, half om half utopistisch en socialistisch, maar met een scherpe pen, gevoelde hij de agrarische en politieke wanverhoudingen. Maar ook deze doorzag de ware kern van Rusland's politieke en oeconomische ontwikkeling nog niet.

Zoo versplinterde de oppositie in een legio sektetjes en meeninkjes, zooals dat in elk land het geval is geweest in de eerste jaren van revolutionaire beweging, en zeker in Rusland met zijn dwangbuispolitiek en zucht tot vervolging van elke beschaving.

Nergens is de litteratuur zoo sterk sprekend, zoo frappant, doortinteld van spot tegen de nationale wanorde en het jammerlijke leven, als in Rusland.

„In geen ander land," zegt Prof. Alphons Thun, „is de satire, „de litteraire vuurpijl zoo scherp ontwikkeld tegen de sociale, „politieke en geestelijke ellende van het land als in Rusland."

Dit wapen van den menschelijken geest verscherpt zich, volmaakt zich dáár het meest waar het 't *eenig* wapen is wat tot hanteeren overblijft. Eveneens is Rusland alle andere landen vóórgegaan, bijna van zelf sprekend, in de realistische en naturalistische beschouwingswijze in de litteratuur. „Het is dan ook foutief", zegt Robert Schweigel in zijn studie over „Die russische Litteratuur" (Neue Zeit 5e Jhg.), „om Frankrijk als de bakermat van het Realisme en Naturalisme te beschouwen, voor alles was het Rusland, en dit is ook volkomen verklaarbaar, daar het geheele leven door en door verdorven was."

---

[1]) Zie de leerrijke monographie over Tchernichewski van Georg Plékhanoff, Verlag Dietz, Stuttgart 1894.

Boeken als Gogol's „Doode Zielen" en zijn „Revisor"; Dostojewski's „Schuld en boete"; Toergenjew's „Vader en Zoon" en „De Nieuwe Generatie" enz. enz., alle zijn prachtstukjes van Naturalisme.

IV.

De oppositie was zwakker dan de autokratie. Na 1861 had het Czarisme zich nieuwen luister bijgebracht, de oppositie gesiberiseerd[1]), en een deel der industrie gekapitaliseerd en geakkumuleerd (opeengehoopt).

Naast de staatsmonopolies van spiritualiën, spoorwegen, mijnwerken was een deel der industrie in handen van buitenlandsch, vooral Belgisch en Fransch kapitaal, dat eenige subsidie van den Staat ontving.

Ternauwernood een 4 à 500000 arbeiders was het industrieel leger in de jaren na '60. Het kapitalisme was dan ook nog in zijn wording, maar des te geraffineerder, des te meer woekerachtig trad het op. Een ware gewelddadige periode van „oorspronkelijke akkumulatie" waren de jaren 1870—1885. Niet het minste verzet. De industrieele arbeiders nog geheel buigzaam en kneedbaar voor het kapitalisme. Bovendien een volslagen physieke zwakheid, ongeschiktheid tot industrieelen arbeid, waardoor Rusland zijn werkkrachten van elders moest halen.[2])

Naast den grooten handel en de industrieele bourgeoisie staat de kapitalistische landjonker, de agrariër, uitbuiter van de grondrente, en daarnaast een onmetelijk aantal parasitische kleinburgers, die van direkten woeker en van de sweating van vrouwen en kinderen leven.

Deze oekonomische uitbuiterij in de industrie was voor de jongere krachten uit de landbouwbevolking toch nog aanlokkelijker dan de telkens slechter wordende landbouwtoestand. Het naar de stad gaan om fabrieksarbeider te worden gaf de

---

[1]) Vanaf 1827 tot 1846 werden 159755 personen naar Siberië verbannen.
„ 1866 „ 1882 „ 192000 „ „ „ „

In 55 jaar dus 2,453,075 personen, ongeveer de helft der Nederlandsche bevolking; volgens de volkstelling van 1897 is het getal van naar Siberië en Sachalin verbannenen van 1886—1897, dus in 10 jaar, 200000.

[2]) Zie Prof. Dr. Erismann „Untersuchungen über die körperliche Entwickelung der Arbeiter in Zentral Russland," Braun's Archif Bd. I 1888. pag. 98 en vlg.; en tevens het opstel van Dr. Dementjef, „Die Lage der Fabrikarbeiter in Zentral Russland," Braun's Archif Bd. II 1889.

jonge krachten toch meer bestaanszekerheid dan het werken op het land. Daar zagen ze de ellende voor oogen en in de fabriek konden ze in elk geval hun bestaans-minimum nog halen. Ze waren nog niet vatbaar voor revolutionaire oppositie. Als werkdieren vlogen ze naar de fabriek, en het kapitalisme vierde hoogtij. Daartegen vermocht de weer oplevende oppositie van het intellect, de geheime vereeniging met haar terrorisme niets.

V.

Wat het terrorisme niet kon, was en is het kapitalisme bezig te volbrengen: den val van het Czarisme.

De vreesachtige, nerveuse Alexander III, die zich voor de uit een paar honderd krachtige mannen en vrouwen bestaande „Narodnaja Wolja" (De wil des volks) terugtrok in zijn door honderden soldaten bewaakt winterpaleis, was het levend bewijs voor de absurditeit waarin het russisch barbarisme was geraakt. Met het terrorisme der jaren '78—'90 hield de wereld zich bezig als met een soort kabalistische geheimdoenerij, dat de persridders in Europa hun lezers voorstelden als een troep uit de hel gevaren duivelen waarmede de goegemeente moest worden afgeschrikt met een dubbel doel, eerstens om daarmede de „karakterloosheid" dier lieden aan te toonen, en tweedens om de lezers te waarschuwen voor de zuster of broer van dat russische spook in West-Europa: „de Internationale."

Wie die terroristen waren en wat zij wilden? Een antwoord op de eerste vraag vindt ge in Kennan's „Ballingen in Siberië" en Leo Deutsch' „Zestien jaar in Siberië", Stepniaks „Het onderaardsche Rusland." Wat zij wilden hebben wij reeds gehoord: zij waren genoodzaakt hun toevlucht te nemen tot de conspiratie (samenzwering), daar in dat groote tuchthuis geen spleet open was waardoor zij konden ademen; als een troep opgejaagde honden vervolgde de russische beer (de politie) hen overal waar zij er de mogelijkheid toe zag. Zwakkelingen en verraderlijke fielten uit hun rijen kocht zij om, om hunne kameraden te verraden — en dat alles is in gemeenheid nog niets veranderd. Men moet de russische strijders hooren wat zij lijden en de zachtmoedigste balt de vuisten tegen die barbaarschheden. Het was het terrorisme van boven dat het terrorisme der „Narodnaja Wolja" aan het einde van de zeventiger jaren bracht. Als een echt schrikbewind heerschte deze geheime bond in Rusland een vijftiental jaren en voerde een kamp op leven en dood

met ongelijke wapenen om de almachtige klauwen van den russischen beer kapot te slaan. Waarlijk een daad waarvan geen tegenhanger in de wereldgeschiedenis is te vinden.

Wij laten een vermelding achterwege van al den heldenmoed die in deze geschiedenis is gebleken; men vindt het in de genoemde boeken van Dostojewski, Kennan, Deutsch, enz. in geuren en kleuren. Maar, wij komen terug tot de vraag: wat heeft het terrorisme praktisch gedaan voor de omverwerping van het czaristisch absolutisme? Zeer weinig! Het heeft in zooverre *iets* gedaan, dat het de wereld van zich heeft doen spreken; het czarisme kroop een tijdje in zijn schuilhoek, maar zijn dienaars plunderden, beleedigden, verkrachtten, steelden maar voort.

De Narodniki of zgn. volksverlichters steunden op de naïeve meening dat zij „in het volk", d. w. z. onder de boeren, den steun, de kracht zouden vinden die noodig was voor een revolutie. Het „in het volk" gaan, het parool der nihilistische terroristen der zeventiger en tachtiger jaren gaf nog meer ontmoediging. Eensdeels door nabootsing van boerenmanieren en anderdeels door sentimenteel gezwets verwijderde hij den boer, den lijfeigene van vóórheen, van zich, wekte hij de door ons reeds aangestipte, zielkundig verklaarbare haat tegen de manier van doen van zijn vroegere tirannen. Ontnuchtering op ontnuchtering was hun deel en velen zonken weg in die wereld van ontmoedigden of martelden in Siberië en Schlüsselburg of Peters-Paulsvesting.

Middelerwijl ontplooide, ontbolsterde zich de sterke vijand van het czarisme — het kapitalisme. Op het land zette de *koelak* (woekeraar-uitbuiter) zijn rentezuigpomp op den geldbehoevenden pachter. De boer kon niets meer uit den uitgebuiten grond halen, alle zaad bedierf in dien grond, uitgemergeld als hij was, en alleen door nieuwere techniek toe te passen en door een hoogere, intensievere kultuur zou uit die rijke korenschuur weer iets te halen zijn. Maar de boer was zonder geld en miste de noodige kennis van de nieuwere landbouw-techniek.

Evenals dat in andere landen is gegaan met de totale uitpersing van den grond, zoodat alles verdroogt, misvormt wat de boer er in brengt, b.v. in Klein Azië, Spanje, evenzoo is dit nu in Rusland het geval — de grond is uitgeput. De boer verlaat het land en duikt weg onder de fabrieksbevolking. Dit zullen u de volgende cijfers doen zien. Naar de laatste volkstelling (1897) bedroeg het bevolkingsaantal 126,676,900 hoofden; rekent men Finland er bij, dan is dat 129,205,000 zielen.

Slaat men een blik op den algemeenen aanwas van 1851 tot 1897

1851	1897	
53,500,000	94,189,000	Aanwas 40,689,000 (67,05 %)

De volgende cijfers bewijzen den uittocht van de boerenbevolking, de vlucht van het land naar de stad.

De bevolking van Petersburg is van 1891 tot 1897 met 85% toegenomen, van de 178,000 bewoners van St. Petersburg in 1897 waren 150,000 van buiten gekomen. In de meeste andere industrieele steden ziet men dit nog duidelijker:

	1885	1897
Lodz	113000	315000
Rostow aan den Don	79000	149000
Baku	46000	112000
Jekaterinaslow	47000	121000
Libau	30000	65000 [1])

En dan dit staatje:

	Aantal.	Bevolking.		Aanwas in procenten.
		1885	1897	
Steden die in 1885 een zielenaantal boven 100000 hadden.	10	2,853,000	3,895,000	36,5.
Steden die in 1885 een zielenaantal van 50 tot 100000 hadden.	21	1,320,000	1,649,000	24,9.
Steden die in 1885 een zielenaantal van 25 tot 50000 hadden.	40	1,421,000	1,835,000	29,1.
Steden die in 1885 een zielenaantal tot 25000 hadden.	17	331,000	443,000	42,4.

En het deel dat te veel uitgemergeld is duikt weg onder het leger van lompenproletariërs, beroepsbedelaars en struikroovers, die in Rusland een enorme verbreiding in de tachtiger jaren hadden. [2])

---

[1]) Dit zijn juist de lieden waarvan thans het allergeweldigst de opstandskreten worden gehoord en waaronder het Czarisme zijn hevigste en sterkst klassen-bewuste vijanden heeft zitten.

[2]) Deze beroepsbedelaars die men noemt „de blooten-voeten-bende", heeft een sociaal-ekonomische vermaardheid in Rusland gekregen. Het is een enorm leger van paria's, die in de alleronteerendste, aan de dieren gelijken, neen, den dieren zelfs onwaardigen toestand leven. Hoe verbazend de aloude traditie van gemeenschapszin die menschen beheerscht, bewijst wel dat *zelfs* deze paria's een soort communistische kolonie er op na houden. Zie daaromtrent het leerzame artikel van Ossip Zetkin, „Ein Beitrag zur Lage der arbeitenden Klassen in Russland „Neue Zeit" 3e Jhg. 157 en 208, en Leo Deutsch, „Zestien jaren in Siberië."

De hongerkuur werd reeds in die jaren een chronische ziekte voor den russischen moesjik [1]); het kapitalisme ontbolsterde zich; spoorwegen, telegraaf, telephoon, assurantie-wezen, stoomschepen enz. enz., in één woord de moderne techniek nam een aanvang — en het daarvoor benoodigd arbeidsmateriaal was er, de geproletariseerde boer en handwerker.

Reeds in 1881 moest de officieele pers er bericht van geven: In October 1881 schreef de Duitsche kroniekschrijver Schultesz:

„Juist in de in staat van beleg verkeerende streken, waar het levensgevaarlijk is met zijn drieën bijeen te komen, openbaart zich een zekere duistere onrust, en velen gelooven vast en zeker, dat een onbekende, een-vormig geleide organisatie zich over het geheele rijk uitstrekt.... De zoo energieke politiechef van Petersburg, Kosloff, sprak zich telkens uit dat hij doodmoe was van zijn hopeloozen strijd tegen het nihilisme... De czaar stond versteld dat de politie niet opgewassen bleek tegen het spook."

Einde November: „De toestanden zijn veelal ondragelijk en waarlijk onhoudbaar. Niemand echter weet, ook de czaar niet, hoe ze te verhelpen en wat er tegen te doen. Daarover zijn alle berichten het eens."

Midden December: „Arrestaties in Moskou. De kroningsfeesten worden voor onbepaalden tijd uitgesteld."

Enz. enz.

Aan de Weser-Zeitung werd uit Rusland geschreven:

„Wie de waarheid wil zeggen, moet erkennen dat onze toestanden met den dag hopeloozer worden. De regeering en de vrienden van den czaar willen de revolutie van boven af verpletteren, terwijl zij dagelijks meer op aller lippen is, uitsluitend en alleen de toestanden en verhoudingen beïnvloedt, niet te grijpen is, door de algemeen treurige toestanden steeds nieuwe propagandisten er bij krijgt en over honderden pennen beschikt. [2])

---

[1]) Voor verdere statistische gegevens verwijzen wij naar Nicola, „Die Volkswirthschaft in Russland nach der Bauernemancipation," door Dr. Polonsky in het Duitsch vertaald. Eveneens Dr. Lehmann und Parvus, „Das Hungernde Russland."

[2]) En thans na 20 jaren schijnt deze hopeloosheid in de russische officieele kringen haar toppunt te bereiken.

Men leze de interviews met een Russischen vorst, onlangs uitgegeven door Hugo Ganz in zijn boek „*Vor der Katastrophe,*" of het gesprek met een konservatief. Men staat verbaasd over de bijna geheimzinnige stabiliteit van zulk een in-rotten toestand. Het antwoord dat een professor aan Ganz

Het nihilistisch terrorisme was in haar glorieuse periode. De Narodniki werkten onder de geproletariseerde massa om haar te verlichten, *niet* om haar *klassebewustzijn* te geven en op dezen grondslag haar te organiseeren.

En hierin steekt hun ideologische dwaling. De voor de historische bevrijding aangewezen proletarische massa, die thans reeds bijna 1½ millioen zielen in Rusland telde, werd niet krachtig op haar klassebewustzijn en klassetaak gewezen.

Als van zelf, door den aard van de uitwerpselen van het kapitalistisch beest, overmatige arbeidsduur, schandelijk tuchthuissysteem, slechte fabriekstoestanden, lage loonen, [2]) werd de ar-

---

gaf, is te belangrijk om het hier niet mede te deelen: „*Wij zijn krachteloos. De overgang tot de geld „wirthschaft," het bouwen van spoorwegen, de wetgeving op in- en uitvoer, de belastingschroef verschaffen ons nog wat geld, echter zonder de minste kracht. Wij staan voor de crisis. Ik geloof, de oorlog zal haar komst enorm bespoedigen en ons dwingen den knoop door te hakken. Dan kan het, volgens mijn meening, niet meer lang duren of een bijeenroeping van een soort nationale vergadering heeft er plaats. Dat is mijn hoop en vaste overtuiging.*" (pag. 247.)

[1]) Evenals alles in Rusland in wanorde is, zoo is ook natuurlijk de kennis van den sociaal-oekonomischen toestand des volks zeer gebrekkig. Een geregelde administratie is er niet. Wat wij er van weten is fragmentarisch. Zoo weten wij uit een officieele regeerings-publicatie, loopende over het jaar 1886, het volgende omtrent arbeidsduur.

De arbeidsduur varieerde van 6 tot 20 uur daags, was soms zelfs 24 uur. 20% van de fabrieken boden 12 uur, 80% 12 uur of minder. Men vindt de volgende verdeeling:

36,8 %	12 uur.
20,8 „	11 „
18,1 „	10 „
2,1 „	9 „
1,6 „	8 „
0,4 „	7 „
0,2 „	6 „

12 uur is dus de gemiddelde arbeid. 247 fabrieken of 20% hadden geregeld nachtarbeid (voornamelijk in de gouvernementen Moskou en Wladimir.) De meeste fabrieken werden niet vóór 5 's morgens open, en niet na 9 uur 's avonds dicht gemaakt; dit waarschijnlijk volgens de wet van 1 Juni 1882, die bepaalde dat kinderen 's morgens niet vóór 5 en 's avonds niet later dan 9 uur mochten werken. De wet van 3 Juni 1885 verbood den nachtarbeid voor vrouwen, waarschijnlijk ook voor kinderen, in het bijzonder in de texielindustrie. In deze waren totaal 35,8% mannen, 38% vrouwen en 8,2% kinderen werkzaam.

beider in zijn ekonomisch bewustzijn getroffen en brak los, ongeorganiseerd, met het gewone en bekende voor-historische wapen: de werkstaking, gepaard met aanslagen op de machines.

Deze verschijnselen, die de regeering helderder begreep dan een goed deel der Narodniki, trokken haar aandacht en in een regeeringsbericht over 1886 leest men over deze voorvallen in de fabriekswereld:

„Door de snelle ontwikkeling der industrie, die in den laatsten tijd nieuwe takken van productie heeft geschapen, werden de wederzijdsche belangen tusschen fabrikanten en arbeiders steeds ingewikkelder. De aan het einde van 1884 en 1885 uitgebroken woelingen onder de fabrieksarbeiders van het Gouvernement Moskou en Wladimir en de op eenige andere plaatsen voorkomende onlusten hebben thans zonneklaar vele, uiterst afstootende schaduwzijden van het fabriekssysteem aan het licht gebracht. Het in zake deze onlusten ingesteld onderzoek had tot resultaat dat wij te weten zijn gekomen dat de oorzaken dezer voorvallen geenszins van voorbijgaanden of toevalligen aard zijn, maar haar oorzaak vinden in de ongezonde verhoudingen tusschen patroon en werkman....

„De daaruit voortspruitende onwil der arbeiders tegen de fabrikanten dwingt de eersten langs wettelijken weg de bescherming hunner rechten te verzekeren, zoodat zij steeds geneigd zijn, den weg der werkstaking en onrustige paden te bewandelen, waarmede uitingen van geweld niet zelden voorkomen.

„Bovendien groeit er in den laatsten tijd een ontevredenheid die een zeer geschikten bodem oplevert voor de misdadige theorieën der staatsvijandelijke elementen. Daaruit laat zich het feit verklaren dat de aan de regeering vijandelijke propagandisten zich vóóral onder de kringen der fabrieksarbeiders verbergen .... Deze feiten in aanmerking nemende en overwegende heeft de regeering zich tot taak gesteld een herziening van de arbeidswetgeving te bewerkstelligen en

---

Wat de arbeidsloonen betreft, die waren voor de textielnijverheid, voorzoover de opgaven te vertrouwen zijn, in de jaren 1880—1890 250 roebel (270 gulden) voor mannen, 180 roebel (*f* 194.40) en 120 roebel voor kinderen niet per week, niet per maand, maar.... *per jaar!*

In de mijnen waren de loonen nog schandelijker en de arbeidsduur moordend. Het zou komisch zijn, indien het niet zoo vreeselijk treurig was, nu te moeten hooren, ná die uitbarsting, van burgerbladen van *ten hemel schreiende toestanden der arbeidende klassen in Rusland.*

Er bestaan arbeidstijden van 12, 14 *ja zelfs enkele van* 20 *uren daags*, voor loonen van 6 en 8 roebels (een roebel is iets meer dan een gulden) per week.

daarmede de wederzijdsche verstandhouding tusschen fabrikant en arbeiders te bevorderen." [1])

Dit laatste is al zeer treffend, de regeering, d. w. z. het czaristisch absolutisme neemt de *arbeidswetgeving* ter hand als gevolg der werkstakingen. Een erkentenis van gewicht.

Maar slechts enkelen waren doordrongen van de waarheid, dat de kapitalistische productiewijze de historische taak zou vervullen, de klassenscheiding tusschen bourgeois, kapitalist en proletariër zou voltrekken.

VI.

Hiermede is reeds aangeduid dat in Rusland geen historische revolutionaire bourgeoisie bestond, [2]) zooals de handels- en industrieele bourgeoisie in West Europa vóór 1848, wier taak het was de voor de vrije ontwikkeling van het kapitalisme belemmerende instellingen als *absolutisme* en *autokratische* ordeloosheid in administratie en overige regeeringswerkzaamheden, door een technisch-goede regeling in het staatkundig en ekonomisch leven te vervangen. De voor deze taak aangewezen klasse in Rusland had geen historische tradities, zij is goeddeels niet-russisch van oorsprong en het deel dat wél russisch is, voelt zich met zijn staatshulp en in zijn vóórkapitalistisch uitbuitingssysteem welgevallig. En bovendien moet men vooral in aanmerking nemen, dat de czaristische bureaukratie machtige industrieele ondernemingen heeft waarmee zij direct en indirect aan den fiskalen veelvraat voldoet. Deze *schijnbaar* aan de westersche ontwikkeling tegenovergestelde omstandigheid [3]) heeft de handels- en industrieele bourgeoisie teruggehouden van een krachtige revolutionaire oppositie. Dit doet echter niets aan het feit af, dat zij door den steeds meer eischenden finantieelen geldnood het absolutisme naar haar pijpen laat dansen. Het absolutisme wordt dus gedwongen concessies te doen aan het kapitalisme.

---

[1]) Geciteerd bij Paul Axelrod, „Eine theilweise gehaltene Rede" Neue Zeit Jg. I Bd.

[2]) Eerst in de laatste 10 jaren rijpte in haar midden het begrip voor de historische taak.

[3]) Zie Paul Axelrod, „Die historische Berechtigung der russischen Sozialdemokratie." Neue Zeit, 16e Jg., Bd. II, pag. 100 en vlg.

In de negentiger jaren was het de minister van financiën Wisjnjegradsky, die het oog van de russische handelsbourgeoisie opende en haar in de verte de heerlijkheid en pracht van het kapitalisme liet genieten.... met woorden.

Verrijkt u! was zijn machtwoord en het hysterisch naar de verwezenlijking van dat ideaal smachtend kapitalisme liet zijn vergaderde vertegenwoordigers zwelgen van genot. Maar de handelsbourgeoisie heeft aan woorden *niets*, zij verlangt *daden* en hieraan kan de nog grootendeels aan den grondadel gekluisterde bureaukratie niet *geheel* voldoen. Er ontbrandde, als overal, de strijd tusschen de deelen der bourgeoisie, aan wie het *meest* van de aan binnen- en buitenlandsche consumenten en producenten ontstolen rijkdommen zal toekomen, aan de protektionistische landjonkers of aan de vrijhandelsbourgeoisie. In dezen strijd komt, als gewoonlijk bij een kijfpartij tusschen twee diefachtige dienstmeiden, de vrouw des huizes te hooren wie het meeste steelt; in dit geval wordt het den oplettenden arbeider duidelijk dat er tusschen beiden slechts een *gradueel* verschil in diefstal bestaat, in den grond der zaak zijn ze *beiden dieven zijner meerwaarde.*

Het kapitalisme ontplooide zich in alle hoeken van Rusland, in Groot-, Middel- en Klein-Rusland verrezen fabrieken. In de tachtiger jaren waren er reeds meer dan $^3/_4$ millioen arbeiders, meer dan duizend soms in één industrie of bedrijf.

Wat het terrorisme der „Narodnaja Wolja" niet kon, dat deed het kapitalisme, het leerde den arbeiders *klasse-inzicht*. Het kapitalisme heeft een industrieel proletariaat geteeld, dat de taak, hoewel met andere wapenen en langs andere wegen, van de schouders der terroristen overnam.

Het kapitalisme heeft steeds bewezen dualistisch, d. w. z. tweeledig van aard te zijn. Eenerzijds wenscht het onbelemmerde uitbuiting door overmatigen arbeidsduur, vrouwen- en kinderarbeid, loonen beneden „peil", en anderzijds bespeurt het wel dat een wettelooze, bandelooze toepassing van zijn winstbejag lichamelijke en geestelijke degeneratie tengevolge heeft van zijn uitbuitings-object, den arbeider als verkooper zijner waar arbeidskracht; eenerzijds wenscht het kapitalisme onderwerping, domheid enz., anderzijds vereischt een vergevorderde periode van kapitalistische konkurrentie geschoolde arbeidskrachten — in dit dualisme wentelde zich het groot-kapitalisme in de 19e eeuw dan naar de eene, dan naar de andere zijde. Treedt het op, zooals in den laatsten tijd in Rusland, in gemeenschap met de philantropische ideologen voor volksontwikkeling enz., dan speelt het zich uit als redder van de maatschappij, in

werkelijkheid is het een technische behoefte om zijn concurrentiestrijd tegen de industrieën met „skilled labour" in het Westen te kunnen volhouden.[1])

Een niet te ontkennen feit is het echter, dat die volksontwikkeling een goede kern heeft waarmede de arbeidersklasse haar voordeel *moet* en *kan* doen. De arbeiders hooren over allerlei onderwerpen en dat verheldert hun geest.

Reeds vóór den volkomen val van het terrorisme, d. w. z. in de negentiger jaren, trad de arbeidersmassa uit de industrie met haar economische belangen te voorschijn. Werkstakingen van duizenden en duizenden waren niet van de lucht. Dit trok de aandacht der regeering. Op haar tronie was een weifeling te bespeuren. Zal zij ook deze siberiseeren gelijk zij het „intellect" vóórheen deed en nog doet?

In den aanvang keert de regeering werkelijk het politiek blaadje om en speelt de rol van helpster der arbeiders in hun economischen strijd, maar haar politiebende was nog te dom, te veel gewend aan haar vervolgingskuur, om het spel niet te bederven. De economische beweging kreeg een politieken tint, en in de eerste demonstraties, de politieke demonstraties, traden de arbeiders nog schuchter met het intellect te zaam op. Dit was een cultuur-historische gebeurtenis die de sociaaldemokratie voorspelde, maar die de Narodniki e. a. nog niet konden begrijpen; zij meenden dat dit van toevalligen aard was. De demonstraties van 1890 tot heden hebben bewezen dat deze gemeenschappelijke aktie even akuut was en *moet*

---

[1]) Het openbaar onderwijs bevindt zich echter, zeer natuurlijk in Rusland, in zeer slechten toestand.

In 1883 publiceerde de regeering een onderzoek naar den toestand van de volksscholen, en er bleek uit dat in Europeesch Rusland 22770 volksscholen waren met te zamen 1,114,915 kinderen en deze hadden 36955 onderwijzers. Echter er bleek ook uit dat op het totaal aantal voor onderwijs geschikt zijnde kinderen in Rusland slechts 2 scholen aanwezig waren op de 1000 kinderen. Er waren klassen van 50 en 60 kinderen.

In 1898 ontvingen slechts 4,200,000, een vierde van het totaal aantal van de kinderen die den schoolleeftijd hadden, bij mondjesmaat wat lager onderwijs. 70 pct. der volwassen bevolking van Rusland kon enkele jaren geleden noch lezen noch schrijven, en niet minder dan 94 pct. van het gansche rijk was daaromtrent volslagen onkundig. Voor onderwijs werd in 1903 slechts 39,214,985 roebels uitgegeven, tegen 329,923,806 roebels voor het leger, 115,631,241 voor de vloot en 15,808,652 roebels voor het hof. (J. K. v. d. Veer. De N. T. 10 Jg. pag. 106.)

zijn, als de hongerkuur van het russische landelijk proletariaat akuut is geworden.

Dit gemeenschappelijk optreden, dit volkomen bewijs van het ontwaken van het bewustzijn der proletarische belangen, verbaasde een deel van het intellect dat de arbeidersklasse, het volk (waaronder zij nog steeds de gewezen lijfeigenen verstonden) nog ongeschikt had geacht voor deze taak.

Wat het resultaat dezer openlijke, gemeenschappelijke actie was voor de arbeidersbeweging, voor de ontwikkeling der sociaal-demokratie in Rusland? Dit: dat het zonneklaar bewezen werd, wat zij sinds 20 jaren in Rusland en reeds een halve eeuw in het buitenland zeide, dat het *niet* het *terrorisme*, de persoonlijke agitatie en opoffering (al is deze nog zoo heroïsch en al zijn al de terroristen personen als Vera Figner, Perowskaja, Kovalefskaja (enz. enz.) zal zijn dat het czarisme zal vernietigen, maar het *gemeenschappelijke* optreden van proletariaat van hand en geest in massa-aktie. Ná 1890 is de proletarische massa de voorhoede der revolutionaire beweging geworden.

De demonstraties werden voor de russische arbeidersbeweging een middel in hun politieken strijd tegen het czarisme.

Maar de regeering heeft spoedig, nà haar eerste mislukte poging om de arbeiders te scheiden van de politieke oppositie, opnieuw een poging gewaagd, een meer moderne, men zou bijna zeggen een hyper-moderne poging, bekend onder den naam van de Soebatowsche aktie, het politie-socialisme zooals de Russische sociaal-demokraten het kwalificeeren.

Het politiehoofd Soebatow, een slimme rekel, trachtte de water- en melktaktiek toe te passen. Hij liet den arbeiders voorprevelen dat de regeering geneigd was hen in *hun ekonomische aktie* bij te staan, vrijheid van vergaderen te geven, bij verschillen met hunne patroons te steunen, als de arbeiders zich enkel tot de vakbeweging beperkten.

Het rapport van de russische sociaal-demokraten voor het Internationaal Congres te Amsterdam zegt van deze methode: „Het is de politietaktiek om de vooraanstaande elementen der arbeidersklasse te demoraliseeren, den weg der afleiding van het proletariaat van het groote *klassekarakter* van zijn strijd voor de z.g. *onmiddellijke* voordeeltjes van het oogenblik."

Soebatow en zijn dienaren trachtten eveneens den gevangenen revolutionair zand in de oogen te strooien door hun zekere vrijheden toe te staan, door hun boeken te geven, ja, door met hen over „de crisis in het marxisme" te redekavelen en hun de werken van Sombart, Herkner, ja zelfs van Bernstein

aan te bevelen. Dat had Bernstein zeker niet gedroomd!

Maar reeds zeer spoedig traden de desillusies te voorschijn én van de zijde der regeering én van de arbeiders.[1])

De regeering en de arbeiders voelden dat, zoo eenmaal de arbeiders uit hun eeuwenslaap zijn wakker geschud, zij méér vragen dan een czaristische politierekel hun poeslief wenscht toe te staan, en bovendien, de arbeiders beginnen te gevoelen dat *hun* zaak er niet slechts een van ekonomischen aard is, maar evenzoo, en vooralsnog in *hoofd*zaak, een politieke kwestie. De arbeidersklasse in Rusland heeft een dubbele historische taak: 1°. de politiek-parlementaire constitutie te veroveren en 2°. de sociaal-economische of proletarische revolutie te bewerkstelligen. Bij gemis aan een revolutionaire bourgeoispartij heeft zij alleen deze taak op haar schouders.

VII.

Of de arbeidersklasse tot de vervulling dezer historische taak in staat is, zal afhangen van de politieke richting waarin zij geleid wordt. Zij is op den goeden weg. Op den door de ideologische en philantropische liberalen bewerkten geestelijken ontwikkelingsbodem verkneukelt de russische arbeider zich geestelijk. Duizenden wonen de ontwikkelingsavonden sinds jaren bij, zelfs het landelijk proletariaat neemt deel aan die cursussen, die een afgedwongen concessie van de regeering zijn.

Over het geheele land groeit de beweging. Economisch roert zij zich verbazend. „Men kan zeggen,” zegt het sociaal-demokratisch rapport aan het Internationaal Congres te Amsterdam, „dat in geheel Rusland geen streek is, van Archangel tot den Kaukasus, van Petersburg tot in de verste streken van Siberië, van het Jakoetskgebied tot aan de kusten van de IJszee, en zelfs in het veroverde Mandsjoerije, waar eenige belangrijke

---

[1]) „Een zekere Soebatow ondernam het, de ekonomische organisatie van de arbeiders door de regeeringspolitie te laten ondersteunen om daarmede hun politieke bewegingen te dooden.

Echter de industrieele baronnen, op wier kosten deze vrede tusschen regeering en arbeiders gesloten zou worden, begonnen zich krachtig te verzetten, en in het bizonder een Moskou'sche fabrikant, Goujon, die meer dan 5000 arbeiders in het werk heeft, dreigde zijn fabriek te sluiten als de regeering hem de arbeids- en fabrieksinspectie nog langer op zijn dak stuurde. En hiermede viel het geheele Soebatowsche politie-socialisme in duigen.” Hugo Ganz, „Vor der Catastrophe,” pag. 257—258.

industrie- of handelsplaats is of er kwamen reeds werkstakingen voor. Er is geen tak van handel of nijverheid — vanaf de fabrieks- en industriearbeiders, mijn- en spoorwegarbeiders tot de voerlieden en pakjesdragers, en zelfs de landarbeiders — wier arbeiders niet door werkstaking hebben beproefd hun economischen toestand te verbeteren."

Zietdaar de economische revolutie permanent. En parallel aan deze geweldige economische beweging der arbeiders zien wij de ontaarding van de Russische bureaukratie, steeds nieuwen bodem zoekende, waarin zij haar fiskale zuigpomp kan zetten.

Van den boer, van den uitgemergelden moesjik is in afzienbaren tijd niets te verwachten, deze leeft in honger en ellende; sinds 10 jaar heerscht er hongersnood en is de boer scheurbuiklijder geworden. Als een afgrijselijke epidemische ziekte verbreidt zich de scheurbuik, die hongerziekte, over dit land, de eens zoo rijke korenschuur van Europa.

Tragisch is het dezer dagen voorgekomen geval: terwijl een Russisch transportschip bezig was aardappelen voor de oorlogsvloot te Windau te laden, werd dit door de visschers uit den omtrek belet, daar dit hun eenig voedingsmiddel is en zij door het medenemen dezer aardappelen aan den honger prijs zouden gegeven worden.

In dezen wanhopigen toestand verkeert het geheele land. Wie den aard van dezen door den fiskalen veelvraat en de kapitalistische uitbuiting van den grond veroorzaakte ziekte wil kennen, leze het zoo breede en diepe boek van Lehmann en Parvus.

Zij hebben door eigen aanschouwing de ten-hemel-schreiende pauperiseering van de landbouw-bevolking beschreven. De hongersnood is een akuut verschijnsel in Rusland geworden. Het fiskaal Danaïdenvat heeft alles verslonden. Als droog cijferbewijs dezer ellende, geconstateerd door de officieele bureaukraten, neem ik het volgende uit genoemd boek:

Vraag: „Waren hier ook vroeger mislukte oogsten, die tot hongersnood hebben geleid?"

Antwoord: „Jaren zonder hongersnood zijn er sinds geruimen tijd niet meer. De hongersnood is chronisch, alleen treedt hij nu eens als partieel, dan weer als algemeen verschijnsel op. Elk jaar echter zijn er meer of minder uitgestrekte streken in het Gouvernement wier bevolking honger lijdt. Het Semstwo (districtbestuur) moet jaarlijks koren uitdeelen."

Vraag: „Kunt gij mij ook van de laatste 10 jaren opgeven wanneer er partieele of algemeene hongersnood voorkwam en hoeveel koren er verdeeld werd?"

De desbetreffende stukken werden te voorschijn gehaald, en ik vernam het volgende:

In 1889 was er een partieele hongersnood: het Semstwo gaf ondersteuning.

In 1890 was er een groote hongersnood: het Semstwo verdeelde 1225000 poed graan.

In 1891 was er een groote hongersnood: het Semstwo gaf 6831000 poed graan.

In 1892 was er een groote hongersnood: het Semstwo gaf 1400000 poed graan.

In 1893	was	er	een	partieele	hongersnood	Het Semstwo verdeelde onder de noodlijdenden graan.
In 1894	„	„	„	„	„	
In 1895	„	„	„	„	„	
In 1896	„	„	„	„	„	
In 1897	„	„	„	„	„	
In 1898	„	„	„	groote	„	

Dit zijn cijfers uit officieele stukken.

En de laatste zes jaar is geen verbetering maar een verergering ingetreden.

Verstomd zijn de liederen van den moesjik; hij kan niet meer zingen, hij kan slechts *weenen*. Dood is het veld en de akker, skeletten zijn hun lichamen.

„Er bestaat een schilderij van *Meunier*, dat heet: *Hekatombe*. Op een soort draagbaar liggen een aantal lijken overdekt met een wit kleed tot aan den hals. Men ziet slechts de uitgeteerde, afgevreten, van smart en ellende mismaakte gezichten. In den hoek zitten twee vrouwen: met koud-strenge gelaatstrekken en droefgeestigen blik verrichten zij hun arbeid, het doorsnijden van een kleed — het *doodskleed!* Op den achtergrond gloeit het als het vuur van een oven, die bereid is haar offers te verteren. *Hekatombe* — het duizend-offer, de offering van duizende menschenlevens." [1])

Zietdaar het beeld van de russische landbevolking. *Mater dolorosa* is een vroolijke satire bij de lijdenshistorie van de russische landbouwbevolking.

Om aan dezen toestand te ontkomen door tijdelijk oplappen

1) „Das Hungrende Russland."

is de regeering bezig allerlei nieuwe uitbuitingsbronnen te zoeken. De Mantsjoerijsche speculatie en de daaruit voortkomende wreede oorlog is er een direct en indirect gevolg van.

Maar zij kan niet meer helpen zonder haar eigen finantieel bankroet te verhaasten.

In dezen in finantieel en politiek opzicht radeloozen toestand heerscht de knoet nog oppermachtig.

De regeering is weer teruggekomen van haar Soebatowsche huichelarij, zij vervolgt de arbeiders evenzoo goed als het intellect. De demonstraties, de industrieele werkstakingen worden neergeslagen. Zij denkt weer door geweld, haar ,,oud en beproefd'' middel, het tegenover de oppositie te kunnen volhouden.

Het schandelijk systeem van verbanning langs administratieven weg, is nog in volle glorie. Om een beeld te geven van den vervolgingswaanzin van de czaristische bureaukratie, laten wij hier uit het Soc.-Dem. Rapport een staatje volgen:

Jaar.	Aantal processen waarvan de resultaten in formeele instructie bij den minister van justitie zijn ingekomen.	Aantal ter verantwoording geroepen personen.	Aantal processen die op hoog bevel afgebroken zijn.	Aantal ter verantwoording geroepen personen.	Aantal op hoog bevel gestrafte personen.	Aantal der aan de krijgsraden overgegeven processen.	Aantal ter verantwoording geroepen personen.	Aantal processen dat afgebroken moest worden.	Het getal der ter verantwoording geroepen personen.
1894	158	919	56	559	366	3	3	61	120
1895	259	944	90	623	367	2	2	175	407
1896	309	1668	67	561	345	3	4	180	335
1897	289	1427	122	1474	1051	4	11	180	499
1898	257	1144	149	1004	706	1	1	108	135
1899	338	1884	166	1325	866	2	4	156	82
1900	384	1580	144	1363	919	4	10	119	162
1901	520	1784	250	1238	914	1	3	197	310
1902	1053	3744	347	1678	1114	5	5	364	303
1903	1998	5590	1522	6465	4867	16	45	791	429

En om de veranderde physionomie der oppositiebeweging te leeren kennen is dit staatje teekenend:

In de Kiewer gevangenis: in totaal opgaven omtrent 285 personen in 1901 en 600 personen in 1903.

Daarvan 1901:				1903:	
Intellect	Mannen	103	131	160	236
	Vrouwen	28		76	
Arbeiders	Mannen	138	154	331	371
	Vrouwen	16		40	

In de gevangenis van Nisjni Nowgorod in 1902 totaal 170, waarvan

Intellect	Mannen	62	79	36,5	465
	Vrouwen	17		10,0	
Arbeiders	Mannen	90	91	53,0	53.5
	Vrouwen	1		0,5	

Een totaal aantal van 20,000 vervolgden enz. geeft de sociaal-demokratische partij alleen uit haar eigen midden aan.

En als tragisch beeld van de geschiedenis der russische martelaren neem ik deze passage uit het meergenoemd en zoo rijk gedocumenteerd rapport van de russische Soc.-Dem. Arbeiderspartij over:

„De offers die onze partij in den strijd tegen het czarisme brengt, zijn ontelbaar. In talrijke gevangenissen voeren honderden arbeiders en leden van het intellect, vrouwen en mannen, een bijna bovenmenschelijken strijd met de russische gevangenicipiers, die, vanuit Petersburg daartoe geïnspireerd, de „politieken" systematisch moreel en physiek folteren. De gevangenen protesteeren hoofdzakelijk door een „eet-werkstaking" (de z.g. „hungerstreik"), dat primitief middel, dat zeer veel offers kost, echter niet altijd doeltreffend is, vooral daar er een voldoende persvrijheid ontbreekt, die deze dingen publiceeren kan. Menigmaal wordt er in den toestand der gevangenen iets verbeterd door zulk een „staking van het eten", echter hoevele levens gaan er niet bij te gronde, hoeveel zenuwstelsels worden er niet door aangetast! De kronieken der revolutionaire bladen staan vol berichten over vroegtijdigen dood, waanzin, zelfmoord, als offers van de gevangenistoestanden. En in de verbanningsplaatsen, in Siberië en de verafgelegen streken van Europeesch Rusland, zuchten duizende revolutionairen, wien de politie elken arbeid verbiedt en die aan de schandelijkste politiewillekeur zijn onderworpen. Dozijnen en honderden ontvluchten aan deze plaatsen; echter voor de massa, in het bijzonder voor de arbeiders, is de vlucht, die veel geld kost, onmogelijk. Hun blijft niets anders over, dan ook in de ver-

banning den strijd te voeren — den strijd voor de elementairste bestaansvoorwaarden. En deze strijd vereischt niet *weinig* opofferingen. Met het optreden van den vermoorden Plehwe aan de spits der regeering werden de verbannenen het voorwerp van een afschuwelijken haat, die tot doel had hen in twijfel te brengen. Na een afschuwelijke slachting van een groep kameraden in het Gouvernement Irkoetsk en in een ander verbanningsoord, in de stad Jakoetsk, besloten onze kameraden zich met de wapenen in de hand te verdedigen en zich de bij de wet voor hen gewaarborgde bepalingen te verzekeren. Nadat zij hun eischen bij den gouverneur hadden bekend gemaakt, barrikadeerden zij hun woning, 53 in aantal, waaronder sociaaldemokraten uit alle deelen des lands waren en verklaarden, dat zij het huis niet eerder zouden verlaten voor en aleer hunne eischen zouden zijn ingewilligd. Het huis werd door de militairen belegerd en ten slotte beschoten, 2000 kogels werden op onze kameraden (waaronder 6 vrouwen waren) afgeschoten. Dank zij de goede organisatie van de verdediging werd slechts één — een bekend propagandist der partij, Matlachow — gedood, de anderen moesten het opgeven, en nu wachtte hun dwangarbeid en de hoop — dat hun stoute en heldhaftige daad niet zonder invloed op den toestand der gevangenen zou zijn, en de bureaukratische bende wat voorzichtiger zou worden in hare uittartingen."

Welk een tragedie! Welk een heldenmoed! We zongen lofliederen op de martelaars der 16 eeuwsche reformatie!..... maar wat zegt gij hiervan? Ergerlijker, pijnigender, onteerender is dit Russisch knoet-systeem dan de daden van een Don Vargas en een Alva; bij de laatste neemt men den tijd, de 16e eeuw in aanmerking, en thans zijn wij in de 20ste *eeuw!* Trots dat al is Rusland's regime ten ondergang gedoemd; zijn representanten brengen het tot financieel bankroet. Ekonomisch treedt de débacle *naakt* te voorschijn, o. a. in het zooeven tot ons gekomen bericht van de beroemde jaarmarkt te Nowgorod met een déficit van 20%.

En alles smacht naar vrijheid!

De bureaukratie, zelfs haar meest vernuftige kopstukken als de afgetreden minister van financiën, *Witte*, wist niets anders te doen dan steeds dieper de fiscale zuigpoliep in het ekonomisch lichaam van Rusland's maatschappij te zetten. Zijn tienjarig financieel beheer heeft deze resultaten gehad, dat zelfs een liberaal criticus [1]) zijn werkzaamheid als volgt omschrijft:

---

[1]) Ignotus, „Russische toestanden."

„Kwijning der industrie, stijging tot het uiterste der belastingen, voornamelijk drukkende op de landbouwers en tengevolge hebbende een tot nog toe ongekende verarming der bevolking en een uiterst ongunstigen toestand van den landbouw. Toeneming der staatsschuld met een milliard, en, in verband daarmede, het aanmerkelijk aangroeien der te betalen rente, waardoor een contant afgeven van goud aan het buitenland — sans espoir de retour — te constateeren is. De totale mislukking van het stelsel van het brandewijn-monopolie, dat in plaats van een batig saldo slechts de kosten opleverde, terwijl de drankzucht der bevolking schrikbarend toegenomen is. Een ongehoorde daling van bijna alle fondsen, een gedrukte toestand der beurs. nadeelige wisselkoers en vermindering van het crediet en stijging van den rente-standaard, zietdaar de gevolgen."

Deze oeconomische degeneratie is niet slechts aan Witte te wijten,[1]) zooals deze liberale criticus het in de lijn van zijn geheele ideologische kijk-op-de-dingen doet voorkomen, maar is een gevolg van de inrotte financieele en oeconomische misère waarin het absolutisme sinds eeuwen heeft gebracht en waaruit zij niet komen zal voor en aleer dat „ancien régime" uitgeraasd en uitgeroeid zal zijn. Dat zij, de absolutistische bende voor variatie weer eens zich in een door haar avonturiers en goudzoekers-politiek, het land in een moordadige krijg heeft gewikkeld. is volkomen overeenkomstig hare financieel speculeerende traditie. Met uitzondering van een kleine troep belanghebbenden, is „deze oorlog", zegt het meergenoemd Soc.-Dem. Rapport. die in geen enkel opzicht het belang der heerschende klassen rechtvaardigt, de vrucht van de avonturierspolitiek van het absolutisme, die in haar jacht naar goud en macht en door de druk der volksontevredenheid afleiding zoekt in deze gebeurtenissen. Men kan met zekerheid zeggen, dat met uitzondering van een klein hoopje hofspeculanten, met de grootvorsten aan de spits, die allerlei concessies in Mantsjoerije machtig zijn geworden en een groep van leveranciers en de dieven van oorlogsbehoeften, alle standen der Russische maatschappij tegen den oorlog zijn." Het is de bureaukratie niet gelukt het volk af te leiden van hare oppositie, zooals zij in de jaren 1863 met de Poolsche opstand door de hulp van de patriotische waanzinnige Kathond heeft kunnen doen. Thans trilt sinds een tiental jaren

---

[1]) Deze gevaarlijke heen en weer slingerende staatsman is een geraffineerd politicus. Hij wenscht het „vrije" kapitalisme, maar zoo noodig, kan hij het wel onder een Czaristische firma doen. Czarisme en kapitalisme wil hij samenkoppelen.

en onafwendbaar door de russische lucht het „*Doloï Samoderjavië!*

Elken dag verergeren de demonstraties, in de hofkringen, op de bals, overal speelt de politiek een rol.

Het is slechts de vraag: zal het Czarisme en de Kamarillakliek ook deze beweging weerstaan? Wij twijfelen; overtuigd van de omstandigheid in de geheele Zemstwo-adelsmaarschalken en Juristenbeweging geen voldoende revolutionaire energie, geen doortastende kracht zit, zij is geen historische klasse gelijk de bourgeoisie van Frankrijk in 1789; zij is slechts spreekbuis van een grootendeels zich nog niet ten volle bewustzijnde industrieele en commercieele bourgeoisie.

Men doorleeft in Rusland een revolutie van weifelingen, telkens hoort men van „Nieuwen Koers", oude koers enz. enz., een bijna krachtlooze energie, een niet-durven, twijfelende of het volk meedoet, maar zonder te vragen of „het volk" *kan* meedoen, of het volk er voldoende van doordrongen is van hetgeen *zij* wenscht.

Zeker, het „*Doloï Samoderjavië*" trilt door de Russische lucht, de oorlog geeft weer, evenals de Krimveldtocht, de genadestoot, maar het volk, vooral de skorboet lijdende moesjik vraagt: brood, hulp in zijn toestand, komt er dus niet spoedig een grondige omkeering van *boven* af, dan komt van onderen op een honger-opstand. Wat daaruit kan voortspruiten is niet te voorzien, zeker geen behoud van de Kamarillabende en het Czarisme. Maar berichten als deze „van welingelichte zijde wordt verzekerd dat er geen constitutioneele hervorming van de regeering zal komen", bewijzen dat het zaak is dat er in Rusland krachtig, energiek *gedurfd* moet worden.

Het is bijna onbegrijpelijk dat de Soc.-Dem. partij en „Judische Arbeiterbund" geen deel nemen aan die constitutiebeweging. En toch, straalt door die onthoudingstaktiek niet iets van een voorgevoel: Zij kunnen het toch niet! De liberale bourgeoisie en haar intellektueele spreekbuizen zijn niet van het hout waarvan die helden der „Narodnaja Wolja" uit waren gesneden.[1]) De regeering schijnt zich nog, wel in gestadige krampachtige zenuwachtigheid, wat „vast" te voelen, zij kent haar oppositie, ze schijnt durfloos.

---

[1]) Het is hier niet de kwestie of *enkelen* uit de liberale bourgeoisie met hun volle overtuiging hun leven wagen, de liberale *klasse*, als *klasse* doet het niet, zij wacht tot de arbeider de kop en pooten van den beer heeft afgeslagen, zij zal dan wel de huid inpalmen.

Het volk, het industrieel georganiseerd proletariaat, met de verpauperiseerde boeren in achterhoede en in een sterken toom gehouden en hen onmiddellijk gevoed, *moet* de revolutie voltrekken, anders komt er, alle verschijnselen zijn er voor aanwezig, weer niets van deze geheele beweging terecht.

Ware die oppositioneele Zemstwolieden enz. van een historische taak doortrokken krachtens hun *eigen* belangen, ja, dan zouden zij minder schoorvoetend maar des te meer energiek doortastend zijn.

En middelerwijl gaat de regeering haar oud gangetje[1]) — vervolging, dieverijen enz. zijn aan de orde van den dag.[2])

Wat er ook gebeure, Rusland's autokratie *zal* vallen, het is

---

[1]) De 18 jaren lang in Schlüsselberg (het ergste moordhol van de russische gevangenissen) gevangen gezeten *Vera Figner*, een der meest heldhaftigste is onlangs ontslagen en is thans weer gepakt uit vrees zij met haar machtigen invloed het volk in opstand zal brengen. Men heeft haar hare schrifturen ontnomen, een roman en haar memoiren.

[2]) Als een treffend staaltje van dieverij in de russische ambtenaarewereld en tevens als bewijs voor de vrees die er is in de hoogere kringen voor het op straat komen van het proletariaat kan het volgende staaltje dienen:

In Moskou is een millionair *Morosow* (een fabrikant waarbij 35000 arbeiders werken) die eenigen tijd geleden een weldaad aan het land en de soldaten op het slagveld wilde bewijzen door voor hen 25000 jassen te laten maken en gratis te geven. *Morosow* die zeer goed weet, dat, wanneer hij deze zoo maar afgeeft, zijn jassen niet naar Mandsjoerije gaan, maar door de Russische dieven in de ambtenaarswereld verpatst worden, vandaar Morosow zijn gift aan een der grootvorsten toevertrouwde. Eenigen tijd later werd hem meegedeeld dat zijn jassen in de winkels van Moskou en op de markt lagen. Hij geloofde het eerst niet maar kwam tot de ontdekking dat het werkelijk een feit was — ze waren toch verpatst. Hij ging naar den grootvorst, maar deze snauwde hem af. Eenige dagen later werd hij bij het Politiehoofd van Moskou ontboden en deze zeide hem „gij zijt mijn gevangene " Jawel, ik ben tot uwe beschikking, zeide Morosow maar vergun mij dat ik eerst even aan mijn directeur eenige orders geef. Hij telephoneerde aan zijn directeur: *Sluit de fabrieken en zeg aan de arbeiders dat ze allen ontslagen zijn. Als ze weten willen wat de oorzaak van dat plotselinge ontslag is, moeten zij zich maar wenden tot den politie-commissaris Trepow."*

Daarop sprong dat politiehoofd op en zeide zenuwachtig: niet alzoo, niet alzoo, mijn uitdrukking was niet zoo ernstig gemeend, echter gij begrijpt toch, wanneer „zijn keizerlijke hoogheid ...." Ik begrijp het, antwoordde de heer *Morosow*, een russische grap, verder niets.

Deze schobbejak en bloedhond, Trepow heerscht dan thans in Petersburg als een tijger. Zelfs wordt het de autokratische kliek reeds nu te erg, thans gaat het gerucht dat hij zal oprukken.

een kwestie van eenigen tijd. Het kan zoo niet langer. Legt zij het tegenover Japan af, dan is haar doodvonnis geteekend, wint zij, dan is haar financieel crediet nog niet verzekerd. Milliarden schulden, zonder de bronnen waaruit zij haar aflossingen kan doen.

Alleen een demokratisch vertegenwoordigend parlementair stelsel kan in die Augiasstal reiniging brengen. Niemand uit de beschaafde wereld zal de dood van dit inrotte stelsel beweenen, integendeel, elke vrije geest zal jubelen bij het luiden van haar doodsklok. Slechts de diefachtige beambte en de nog overgebleven ploertige middeleeuwsche Grootvorstenkliek zullen jammerklachten uiten.... maar geheel het volk, de skorbut lijdende boer (indien deze nog vreugdekreten *kan* aanheffen) de industrieele arbeider, de gemartelde ballingen.... van uit Siberië zal één vreugde, één uitjubelende gelukskreet komen bij de vernietiging, de opruiming van dit schandelijk barbarisch régime.

October—December 1904.

Zooals gezegd, is dit opstel geschreven vóór de huidige opstand uitbrak.

Thans stond het land in licht en laaie!

De beruchte bandiet Trepow moge het gelukt zijn door zijn loondienaars, kozakken, Ulanen, soldaten, kavalaristen enz. het volk en een deel van het intellekt néér te vellen, *de bloedige week* van 22—30 Januari 1905 zal een droevige, maar niet vergeefsche herinnering zijn geweest!

De ydilische natuurschoonheid van Rusland, de sneeuw, smolt door het warme bloed van de slavische arbeider!

In al de Industrieele centra loeide de brand, de felle vlammen van de naderende revolutie!

Duizende dooden, duizenden gewonden, en wie weet, misschien tienduizende in de russische moordholen, de Peter-Pauls-vesting en Schlüsselberg!

De Czaar, deze zelfs met geen Lodewijk XVI te vergelijken zwakkeling, krankt in Czarkoje Selo (keizerlijk paleis). Met Czaristische lompheid en machtswaanzin heeft hij, neen, heeft hij niet, maar zijn giftige omgeving hem het mooiste moment in zijn leven laten passeeren om nog een tijdje de aanhankelijkheid aan hem van het volk te laten bevestigen.

Hoe ondiplomatiek ook, is het voor het volk, trots de diep

treurige gevolgen die het na zich sleept, gelukkig dat het masker onmiddellijk maar van zijn gelaat viel. Hun aanvoerder, de priester Gapon, [1]) zeide: ,,Tusschen het volk en den Czaar is geen band meer. Volk, gij hebt geen Czaar meer, enz."

Afgezien van het phraseerende wat er in deze uitspraak ligt, daar het russische volk sinds onmetelijke tijden van haar keizers niets anders dan ellende, galg, ballingschap, Siberië, etc. etc. heeft gehad, kenmerkt het toch de geest die er gekomen is door deze gebeurtenis. De glorie, de aanhankelijkheid van het volk was slechts de domme gewoonte, de vaak zoo verpestende traditie.

Het is echter een blijde mare in al deze droefenis dat met één slag deze traditie de kop is ingeslagen.

Karl Marx heeft zulke diep profetische woorden gezegd toen hij zeide: de Revoluties zijn de locomotieven van de vooruitgang, waar jaren aan jaren hardnekkig werken voor noodig is, volbrengen zij in één uur.

Na den bloedigen Zondag, veel erger, veel brutaler, is deze Zondag dan de ,,Semaine Sanglante" (de bloedige Meiweek in 1871 te Parijs), die nog slechts een wraakneming op een overwinning was.

Het bloed zal ongetwijfeld niet voor niet gevloeid hebben, thans eerst *begint* het *ware* revolutiewerk.

Rusland's autokratie; Rusland's régime, ekonomisch en politiek, eischen een hoogere, een aan de westersche ontwikkeling evenredige staatsinstelling.

Het czarisme *moet* en *zal* weg — dit erkennen zelfs de conservatiefste onder de conservatieven. [2])

---

[1]) Gapon had slechts een deel van de leiding, het overige deden de socialisten. Van dezen man is nog zeer weinig met zekerheid te zeggen. Niemand weet, waar hij is, het is thans 9 Februari en niemand kan er iets van zeggen.

[2]) Tot welk een noodlottige berusting een geheel buiten de werkelijkheid levende droomer kan komen, leert u Graaf Leo Tolstoï. Deze raadt thans, nu het geheele volk bezig is te ontwaken door den stoot die daartoe de bloedige tafereelen der laatste tijd in Rusland hebben gegeven, raadt deze in *theorie* redder in *praktijk* reaktionaire droomer het volk berusting aan.

„Het rijk gods te zoeken en al het andere zal hen worden toegeworpen."

Ergerlijker kan zich deze in de praktijk echte slaven-theorie niet blameeren dan dit thans door hun oppersten droomer is gedaan.

Het is maar gelukkig dat de *praktijk* van het leven zich aan zulken nonsens niet stoort.

De wijsgeer van het *lijdelijk verzet* ziet zijn theorie in duigen trappen, het is te hopen dat z'n volgelingen er iets uit leeren.

Dat zij niet in één slag weggevaagd zal worden, dat haar roofdieren niet onmiddellijk zullen wijken, dat behoeft ons niet te verwonderen, kennis genomen hebbende van al wat wij in de vorige bladzijde hebben geschreven.

De doodenakkers zullen niet voor niet gevuld worden, de tijd nadert met rasse schreden, dat het czarisme zichzelf begraven zal, haar graf heeft zij Zondag 22 Januari zelf geopend.

De arbeidersklasse kan niet verhongeren; het kapitalisme kan niet zonder arbeiders, de stakingen zijn nog niet opgehouden, en de wrok, de verheldering in het wezen van de behoefte des tijds in Rusland heeft zich met een electrische stroom van gansch de arbeidersklassen, het intellekt, de z.g. liberale e. a. burgerlijke vrijheidstrevers meester gemaakt.

Zóó snel had geen propaganda, hoe energiek ook, in jaren kunnen doen.

De val van het Czarisme is slechts een kwestie van maanden!

Maar voor de arbeidersklassen is het een der historische lessen geweest die zoo veelvuldig zijn in de geschiedenis van haar lijden en haar armoede.

Moge het een voor haar vruchtbare les zijn! Niet alleen in haar worsteling tegen het barbarisch czarisme en hare bende, maar ook straks, als de tijgers en leeuwen in menschenkleeren néérgeslagen zullen zijn, en het volk, de bewuste arbeidersklassen haar deel eischen zal van de veroverde rechten, de met *haar* bloed bezegelde nieuwe toestanden.

Dat zal afhangen van haar leiding en zelfbewustheid. Want ontegenzeggelijk zullen de burgerlijke partijen, liberalen en radicalen, haar de buit willen afkapen. Reeds nu, zelfs in de bloedige dagen, gingen er stemmen op om de arbeiders de wet vóór te schrijven.

Zeker, de behoefte is het néérslaan van de russische beer! Maar dan begint weer die historische worsteling van het klassenbewuste proletariaat om te waken voor een nieuwe ontrechting in *naam* van *„een nog niet rijp zijn des volks aan het bestuur des lands."*

Wij hopen en wachten met een brandend verlangen naar de tijding: *de revolutie is gelukt*, *het Czarisme is weggeworpen*, maar wij hopen ook, en met evenveel verlangen, dat de russische arbeiders van haar historische klassentaak zóó doordrongen zullen zijn, dat zij, niet gelijk de fransche arbeiders van 1848 zich de rechten laten ontnemen en de liberaal-radikaal en kapitalistische partijen vereend met de omgevallen conservatieven de buit als een monopolie door hen zal laten inpalmen. Want het waren de klassenbewuste arbeiders die de stoot tot deze be-

weging hebben gegeven, het was hun bloed dat vloeide, zullen zij zich laten ontrechten?

De socialistische arbeiders waren het die in 1904 de geesten verhelderden over de avonturierspolitiek van den oorlog; zij waren het die de potsenmakerij der politie patriotistische manifestaties in duigen trapten, zoodat de politie officieel verboden werd het volk nog langer tot patriotistische bewegingen aan te zetten.

In een zeer mooi, haar redaktie volkomen waardig opstel van de „Leipziger Volkszeitung"[1]) (gedateerd 25 Januari 1905) werd deze beweging van de laatste tijd geschetst, wij ontleenen hier er het volgende aan:

,,Het eerst bepaalden de arbeiders hunne houding en verklaarden zich tegen de oorlog. Enkele vlugschriften, een kort woord van de bewuste Sociaal-Demokraten was voldoende, om bij het groote deel onzer partijgenooten de nationale waan weg te maaien, de beteekenis der gebeurtenis te doen begrijpen en het oude woord herklonk: weg met de autokratie, als antwoord op de politie-bachusfeesten der regeering. En toch is er, in de eerste tijden van de oorlog, van een optreden en ingrijpen van het proletariaat geen sprake. Was het politiek instinkt dat eerst op de militaire nederlagen wachtte? Was het politieke takt, om het moment af te wachten, tot de breede demokratische massa rijp zal zijn om in het leger der Soc.-Dem. te komen? Was het dat bewustzijn, dat de nog niet geheel bewuste, louter door een sociaal-demokratisch gevoel bezielde breede massa, die de regeerings*haat* en de *druk* voelt, in alles hunne kameraden onder de roode vaan volgend, maar nog niet geheel van alle patriotistische nevelen ontdaan zouden zijn? Het moge dan zijn, wat het wil, wij bespeuren in ieder geval, hoe energiek en krachtdadig onze partijgenooten hebben gewerkt, om in enorme massa's vlugschriften het volk en de overige standen te verhelderen en de rooverspolitiek der regeering te brandmerken, in groote vergaderingen en man voor man van de nog niet klassenbewuste arbeider zijn politieke taak duidelijk te maken, in verhouding zelden en bovendien in Rusland ontoegankelijke weg der straatbetooging is betreden. Slechts aan de walgelijke potsenmakerij der politie patriotistische demonstraties moest een einde worden gemaakt. En werkelijk, nadat

---

[1]) De Leipziger Volkszeitung is een der prachtigste en principieel Socialistisch geredigeerde bladen der Duitsche partij.

Het staat onder redacte van *Mehring* en *Jaekh.*

een paar maal het „God beware den Czaar" met een „Weg met de autokratie" is beantwoord geworden, werd de politie door een speciale officieele order gelast op te houden de Russen tot patriotisme aan te zetten. Uiterlijk trad een tijdje van rust in, en alleen de onophoudelijke verspreiding van vlugschriften aan alle hoeken van de straten bewees hoe gespannen de toestand zou gaan worden.

Niet zoo spoedig sprak de liberale en radicaal burgerlijke partij over de oorlog en hare oorzaken. Betrekkelijk niet lang daarna sprak de liberale pers, voorzoover de cencuur dat natuurlijk toeliet. Terwijl de vroegere sociaal-demokraat Peter Struwe in Stuttgart het ,,leve het leger" aanhief en geloofde, dat zoo lang de oorlog duurde van elke oppositie moest worden afgezien, hadden de liberale bladen hunne reactionaire collega's geantwoord, de oorlog is onder het volk niet populair, geen oorlog was aan het Russische volk zóó vreemd en onbegrijpelijk als deze. Dat beteekende echter niet dat die liberale en de andere tegenover de regeering staande oppositie zich reeds volkomen bewust van haar taak was. Men moet vooral niet vergeten dat er in Rusland, zelfs tot heden (d. w. z. voor 22 Jan.) van een liberale „*partij*" geen sprake was.

De russische bourgeoisie had nog geen tijd zich tot een partij te organiseeren, zij bracht slechts liberale theoriën in omloop.

Enkele van hen stond reeds helder hun nabijliggend program voor oogen, dat is: „*De arbeiders in opstand te laten komen, terroristen te laten schieten en de burgerklassen room van de melk te laten scheppen*"; voor het overige deel was er nog van eenheid in opvatting bij hen geen sprake. Na de ineenstorting van de ferrodale instellingen in de jaren zestig en zeventig kwam de periode van brutale oorspronkelijke akkumilatie (opeenhooping van de aan de arbeiders uitgebuite winst) onder hooge bescherming der regeering en eerst het bloeiend kapitalisme der jaren tachtig bracht de zoo verouderde en diefachtige bureaukratie in het gedrang voor de eischen van een hooger en vrijer kapitalisme. Eerst in de laatste 15-tal jaren klaarde de russische bourgeoisie wat op en begon in te zien de noodzakelijkheid van een aan west-europa gelijke staatsinstelling. Dat verouderde régime van czarisme en bureaukratisme was onvoldoende geworden voor een rijp geworden kapitalisme van Rusland, en sinds 3 jaren nam de Oswoboschdense (de bevrijding) van Peter Struwe [1]) het op zich het liberale program te formuleeren."

---

[1]) Deze *Peter Struwe* was vroeger Socialist en is thans bezig, als renegaat de werkzaamheid der Revolutionairen te verzwakken, minstens in verkeerd daglicht te stellen.

Wij nemen dit lange citaat over, ter meerdere bewijsvoering dat men ook in duitsche kringen precies zoo er over denkt als wij reeds in voorgaande, reeds vóór Januari geschreven opstel hebben neergelegd.

O, welk een mooie gelegenheid is het voor de zelfbewuste arbeiders om door deze beweging en alle bewegingen die daarop zullen volgen, de rechten op te eischen, die wij in onze z.g.n. vrije naties, Nederland, België, Oostenrijk, Denemarken nog moeten veroveren als *Algemeen Kiesrecht* enz.

Indien de arbeiders krachtig waken zal men later niet behoeven te zeggen wat *Robert Blum* in de Duitsche revolutie van het frankforder parlement zeide:

> Vijf-en-zeventig bureaukraten,
> Mooie woorden, maar geen daden!
> Vijf-en-zeventig Aristokraten,
> Vaderland, gij zijt verraden!
> Vijf-en-zeventig professoren,
> Vaderland gij zijt verloren!

Vóór alles *Carthago* (het Czarisme) *moet verwoest worden!*

Wij sociaal-demokraten dienen de toestanden, de bewegingen niet van haar eendaags politieke kant te bezien, wij moeten steeds met vaste blik, de gebeurtenissen zoowel in haar direkte als in haar mogelijk komende licht- en schaduwzijden bezien.

Het is een les, de dure les van de historische feiten die ons er toe dwingt zóó en niet anders de dingen te bespreken en te verklaren.

Evenzoo is er nog een andere faktor in Rusland, die van tijdelijke kwaadaardige aard kan zijn, de domheid en de uitgehongerdheid van het landelijk volk, de boeren.

Dit bijna doodgehongerd proletariaat, dat meer pauper dan proletariër is geworden door die sinds 15 à 20 jaren achtereenvolgende en gestadige hongersnooden *kan*, indien niet spoedig maatregelen genomen, een huurleger van met brood en brandewijn gekochte soldaten worden in de contra revolutionaire beweging. Men bedenke wel dat er nog meer dan *de helft* van Rusland's bevolking boeren zijn, dat beteekent, dat er nog meer dan de helft van de bevolking geestelijk achterlijk zijn en de nieuwe eischen van Rusland niet begrijpen en niet voelen.

Dit is een gevaar dat slechts met direkte materieele wapenen kans heeft van bezworen te worden.

„Het treurspel der russische geschiedenis is nog niet ten „einde. De bloedbaden in Petersburg, Odessa, Kieuw, Moskou, „Lotz, Riga was slechts de eerste akte van de groote dreigende „strijd, het was slechts de eerste bloedige zaadkorrels van het „absolutisme op het veld der volkstwijfel.

„Dat is de eerste slag, die millioenen menschen uit den „grond zal doen herrijzen om de revolutionaire brand over „het geheele land te doen ontsteken.” [1])

Zoo staan wij dus voor een tijdvak van gewelddadige, maar tevens voor de arbeidersklassen van geheel de wereld leerrijke periode. Want de zaak van het russische volk moge flauwe, koele, daadlooze sympathie hebben, ook in liberale e. a. vooruitstrevende kringen, *slechts in het hart van het georganiseerd proletariaat leeft het hartstochtelijk meeleven met het russische volk voor haar bevrijding.*

Jean Jaures heeft, geheel in de lijn van zijne opvattingen, de idiologie verkondigd, om alle burgerluidjes met het proletariaat bij de regeeringen te laten optreden en gezamentlijk „als soldaten tegen de aziatisch byzantijnsche barbarij” te laten oprukken.

Welk een overdreven idee! Stel je voor in Nederland, waar de laatste 500 millioenen leening meer dan volteekend werd, dat je daar die burgerlijke kringen, de geldschieters van het „aziatisch-byzantijnsch barbarisme” mee krijgt *tegen* dat barbarisme.

„Het is een fraai idee! Een van die ideeën waarmee je de hartstriemende practijk mee bedoezelt en het proletariaat mee in een wirwar van gedachten brengen kan.” (Vorwärts).

Indien er mogelijkheid was om een leger te formeeren, om zoo gezegd, een moderne kruistocht tegen dat barbarisme te ondernemen, dan is slechts het internationaal in haar klassenpartij georganiseerde proletariaat dat leger.

Maar het is een droombeeld, kruistochten zijn onmogelijk en het proletariaat is nog niet krachtig genoeg. Het russische volk zal trots zij deze daadwerkelijke hulp niet kan hebben, *toch* overwinnen.

Het zal en moet zegevieren; het is energiek en de velden zijn overrijp; het czarisme ligt in haar doodstuipen! Het zal slechts van haar (de regeering) meer of mindere zwakheid en gezichts-

---

[1]) Aldus spreekt een te Petersburg wonende vriend van de „Vorwärts” in een door hem voor haar geschreven hoofdartikel van 26 Januari j.l.

bedrog afhangen of den Czaar en zijne bende één voor één het lot van Lodewijk XVI zullen treffen.

De kozakkenbende heeft het *Doloï Samoderjavië* (weg met het absolutisme) met kogels gestild . , . . geruischloos dringt het van Petersburg tot in Mantschoerije; van de Kaukasus tot in de verste uithoeken van Jakoetsk enz enz., overal, overal weergalmt: néér, néér met het czarisme; weg met de tirannen van Rusland.

Het is elk denkend mensch duidelijk dat zulk een beweging niet met sabels en kogels gesmoord kan worden, om met Dr. Kuyper te spreken, *zoo temt men dieren, maar geen menschen.*

Is de orde thans hersteld?[1])

Het is de doodsche, ieder waarschuwende stilte die een storm in zich draagt. Een storm, veel erger dan die van de bloedige week 22—30 Januari 1905.

De partijen leerden zich pas oriënteeren. Dat is zeker, dat het afwezig zijn van een krachtdadige burgerlijke partij de oorzaak is geweest van het niet onmiddellijk doorzetten.

Thans hebben zij gezien wat hen ontbreekt, de volgende keer beter, tot de zege behaalt is.

En dat het niet lang meer kan duren daar zorgt die, gelukkig!, domme en bloedvragende autokratie voor. Zonder de arbeiders, de industrieele arbeid, kan Rusland geen maand meer

---

[1]) In een brief (gedateerd 28 Januari, 1905) in „Vorwärts" van 1 Februari worden de allerpijnlijkste schanddaden van de Kozakkenbloedhonden medegedeeld, die hij, de briefschrijver heeft gezien:

„Op den 26 Januari op klaarlichten dag in Petersburg op den hoek van het groote Prospekt en Wwedenskajastraat. Kozakken reed een paardentram voorbij, waarin X.X. en Y.Y. zaten. Bovenop zat iemand die zeide toen deze kozakken voorbij reden „Opritsch nikis" (de lijfgarde van Iwan den verschrikkelijke.) Dàt woord werd er niet hard, niet ver hoorbaar maar met gewone stem uitgesproken.

De kozakken lieten de paardentram stil houden, sleepten de twee mannen van intelligent uiterlijk er af en hun bloedhondenarbeid begon, zij werden neergesabeld; daarna werden ze met de voeten getrapt; en na eenige oogenblikken veranderden hunne lichamen tot losse stukken vet vleesch. Plotseling werd een houten kist gehaald waarin men deze twee mannen inwierp en in een kuil wierp.

„Thans begin ik te gelooven het hardnekkig verspreid gerucht, dat een kozak op de prospekt van de Wassilewski Ostrow een student die in een koetsje reed **de kop heeft afgeslagen.**

Heden vertelden de vrouwelijke studenten van de Medische universiteit, dat zij van wachters op het Preobroschenski-kerkhof vernomen hebben **dat daar meer dan 300 lijken werden gebracht en in een graf werden geworpen. De aarde werd daarna weer geëffend.**

leven, een uitmoording van de arbeiders is de zelfmoord van Rusland.

In ieder geval, de revolutie voltrekt zich, het gewelddadig signaal is gegeven.

O, wat zullen wij jubelen bij het luiden van de doodsklok over dat régime! Welk een onkennelijke vreugde zal er heerschen; er zal een vreugde-orgie zijn in de verste uithoeken van dat groote tuchthuis!

Jubelen zullen de levend begravene in Siberië!

Jubelen zullen de geknechte in Rusland, van Oost tot West, van Zuid tot Noord!

Jubelen zullen wij allen die *weten* en *voelen* welk moorddadig stelsel van verdrukking verpletterd zal zijn!

„**VRIJ ZIJT GIJ!**” Dit woord zal klinken als een nimmer gehoorde klaroen in de Siberische moordholen van Kara en Jakoetsk! Het zal een harmonisch fanfare zijn voor de nog thans over geheel de wereld verspreide familieleden, vrienden, vriendinnen, die elkaar zullen *kussen* van *vreugde*.

Waren wij theosophen, geloofden wij aan het oproepen van doode wezens, wij zouden een séance geven om de onmetelijk lange rij van martelaren op te roepen en hen één voor één, zouden wij zeggen, dat hunne moordenaars volkomen weggevaagd zijn, zeer waarschijnlijk zouden de geesten ons antwoorden: *Heil het geslacht dat zich ontdaan heeft van zulk een aardsgemeen en inrot stelsel!*

Moge de dag spoedig komen! Het zal tevens een leerrijke les zijn voor de geheele reaktionaire bent van gansch de wereld, die Rusland als veiligheidsklep voor hare reactie beschouwden.

Het Volk, heil! die deze klep vaneen zal hebben gêspleten!

Dat is slechts één staaltje uit de duizenden. **Ware bloedbruiloftdagen** waren het (en zijn het nog) in Rusland!

Wij houden ons overtuigd dat nimmer het aantal moorden zal bekend worden, gepleegd in naam der heilige russische kerk en allerheiligen czaar. En deze gekroonde huichelaar heeft 50000 roebel gegeven voor de slachtoffers.

Het comité moest het beneden haar eer en geweten achten van zulk een kerel iets af te nemen.

Hij zal thans (zoo het niet binnenkort door een nog heviger en beter slagende aanval in de prullenmand zal worden geworpen) weer de aan zijn geslacht eigen zijnde komedie vertooning beginnen. Aan den politieken Avonturier *Witte* heeft hij de doorvoering van zijn oekase-patsenmakerij opgedragen. Wij zullen zien wat er nu, ná dit bloedig tafereel van terecht komt. Overtuigd zijn wij dat zoolang dezen Romanoff's Spruit op de troon zal zitten niet de minste verbetering komt. Eerst moet de Augiasstal schoon.

BIJLAGE.

Ware het mogelijk, wij zouden een in cijfers uitgedrukt beeld van de jammerlijke oekonomische toestand van het Russische volk geven.

De ten hemel schreiënde ellende van de boerenbevolking, de sinds een 15-tal jaren zich vertoonende hongerziekte (de zgn. skorboet) is een direkt en uitsluitend gevolg van de achterlijkheid en miserabele toestand waarin de russische lanbbouw verkeert.

Duizenden sterven aan de skorboet en een groot deel der boerenzonen ontvlieden het land, het is wel het gewone verschijnsel met de groei eener kapitalistische industrie, maar in Rusland is deze Exodus (uittocht) allerergst.

Evenzoo is er van de industrieele arbeidersbevolking, die circa (precies is dit cijfer nog niet te geven) 2 1/2 millioen thans uitmaakt, statistisch geen totaal beeld te geven.

Het gemis aan een over geheel Centraal-Midden- en Klein-Rusland uitgestrekte statistiek van alle takken van nijverheid en landbouw, arbeidsverhoudingen (loon, arbeidsduur, levensmiddelen prijzen, woningtoestanden enz.) doet zich bij een onderzoek over Ruslands' toestand geducht gevoelen.

Enkele, overal verspreide statistieken en beschouwingen geven wel een indruk die, in het algemeen, als juist kan worden beschouwd, maar missen toch de kracht van het documenteel bewijs.

Van die enkele, nu misschien reeds verouderde maar toch voor de tendenz van de ontwikkeling naar de volkomen groot kapitalistische toestand groeiende russische industrie der laatste 20 jaren zijn ze toch van belang, en zeker voor de kennis van de groei, opkomst en ontwikkeling der zelfstandige arbeidersbeweging.

Zoo zal u het volgende staatje een indruk van Rusland's groot industrie geven.

Jaar.	Aantal fabrieken.	Waarde van de totaal productie in roebels.	Gemiddeld jaarlijksche produktie.	Aantal arbeiders.	Arbeiders op een fabriek.
1886	19,749	999,529,000	53,580	734,971	38
1890	20,391	1,207,498,000	59,212	828,450	41

Voor de laatste jaren is zulk een statistiek niet te geven, en zeker als betrouwbaar materiaal te gebruiken, daar de russische statistiek in de laatste jaren nog sterker of zeer geheim gehouden of in al te rooskleurige toestand wordt voorgesteld. De totaal-kennis van een voor Europeesch en Aziatisch Rusland's ekonomische toestand bestaat nog niet, ook dit zal een der eerste verrichtingen moeten zijn van een parlamentair stelsel. Hier en daar vindt men zeer bruikbaar materiaal. Zoo geeft *Tugan Baranowski* over de geschiedenis van de fabriekmatige kapitalistische industrie hoogst belangwekkende cijfers (Zie J. Karski's boekbespreking „Neuezeit 17e Jhg. Bd. II;) *Sara Robinowitsch*; [1]) *M. Beer* in die „Neue Zeit" 14e Jhg. Bd. I waarin men hoogst belangwekkende cijfers over Katoen-, Textiel-, Metaal- en Suikerindustrie in verschillende aanteekeningen kan vinden: *Dr. Dementieff* *„Braun's Archif fur Soziale Gesetsgebung und Statistik"* Bd. I en overigens in diverse jaargangen van *„Die Neue Zeit, Sozialistische Monatshefte"* en de burgerlijke staathuishoudkundige tijdschriften.

Van de arbeidsvoorwaarde der russische arbeidersklassen kan men zich evenmin een totaal-beeld vormen.

Aangenomen wordt dat het arbeidsloon *per maand* voor de arbeiders in Centraal-, Midden- en Klein-Rusland is 24—35 roebel (Roebel *f* 1,20 Holl. geld).

Arbeidsduur 12—16 uur.

Zeer veel kinder- en vrouwenarbeid.

Hier en daar zijn er in theorie, *op papier*, zeer goede arbeids-voorwaarden, zelfs zijn er zeer goede regeeringsvoorschriften op het gebied van arbeidswetgeving, maar deze goede bepalingen zijn een doode letter daar de Arbeidsinspectie aan *koop* en *verkoop* onderworpen is, de arbeidsinspectie is in handen der politie, men begrijpt wat dat zeggen wil voor de russische arbeiders.

Eerst bij een door het volk gekozen parlement en totale schoonmaak der politieke vuilnisbelt in Rusland, zal ook op de kennis van de oekonomische toestand een betere blik ons worden gegeven.

Over de motieven, die de russische autokratie, de beruchte *Camarilla*-bende, gedreven heeft tot het aanzetten van de joden-moordpartijen in *Kischinew*, *Homel* enz. is voldoende geschreven, wij verwijzen naar een manifest van de Joodsche „Arbeiterbund", uit het Russisch in het Duitsch vertaald en geplaatst in *„Die Documenten des Sozialismus"* 1903, p. 563—569 en „Neue Zeit" 23e Jhg. 1905 hefte 18.

Werkzaamheid van de Revolutionaire groepen.

Wat de werkzaamheid der drie hoofdgroepen van de Rev. Soc. Arbeidersbew. in Rusland betreft, laten wij hier een kort overzicht volgen, dat wij ontleend hebben aan de drie Rapporten der verschillende groepen uit Rusland voor Het Internationaal Congres te Amsterdam 1904.

De werkzaamheid der revolutionaire groepen in de periode 1903—1905:

A: Sociaal-Demokratische partij of, zooals in Rusland gezegd wordt, volgelingen van „Iskra" (de vonk), dat zijn de eerste Sociaal-democraten van Rusland, reeds in 1878 formuleerde zij de z.g.n. Marxistiche opvatting,

1. *Werkstakingen* werden door hen georganiseerd en geleid in 1900: 12.

(Petersburg, dorp Setuni (gouv. Moskau) Iwanawo-Wosnesensk. Tula; Gouv. Orlow enz. enz.

1901: 27 stakingen.
1902: 15 „
1903: 40 „
1e helft 1904: 17 „

2. Politieke demonstraties.

„Het is zeer begrijpelijk," aldus het Rapport van De Soc. Dem. partij van Rusland, „dat meer en meer in de hoofden der arbeiders het bewustzijn rijpt, dat het voor hen onmogelijk is, zich slechts tot de strijd in de fabriek te beperken. Het verband van de ellende, die in steeds erger mate de arbeiders treft, gevolgen van de werktuigen der grondslagen van de tegenwoordige orde, wordt de arbeiders steeds helderder en klaarder. de Sociaal-Democratische propaganda vond dan ook meer en meer aanhang.

De eerste politieke demonstratie was die van Charkow in 1901, op den 40ste herinneringsdag van de z.g.n. „boerenbevrijding" (19 Februari 1861). 60 Studenten begonnen, zij werden gearresteerd. De heele stad gaf teekenen van sympathie.

1901. 23 Februari was er in Moskou een demonstratie van fabrieksarbeiders, die enkele dagen duurde. Ook hier waren studenten de stootgevers.

24 Februari een demonstratie van 2000 man.

Het slot dezer demonstratie, waarbij de arbeiders in gesloten rijen met ontbloot hoofd achter een rood vaandel door Moskou marcheerden, was dat **1000** personen gevangen werden genomen.

4 Maart 1901 opnieuw een manifestatie in Petersburg, niet minder dan *duizenden* manifestanten, ongeveer **20,000** menschen namen daaraan deel. **500** menschen gearresteerd.

In *Kasan* 11 Maart een kleine demonstratie.
In *Kischinew* 11 November „ „ „

Dan nog demonstraties in 1901 Moskou (opnieuw), in Petersburger Volkshuis (een zgn. Stichting van den bloed-czaar Nicolaas II).

In *Jekaterinoslaw* 15 en 16 December waaraan te saam 15000 menschen deelnamen.

Deze moeten worden aangevuld met zeer vele kleine en groote demonstraties in Lotz, Riga, Odessa, Kiew enz. enz.

1902. Een reeks van indrukwekkende demonstraties.

Kiew opende de reeks op 2 Februari met 15000 deelnemers.

Verder in Odessa, Jekaterinoslaw, Rostow aan de Don, Moskou, Petersburg, Tiflis, Charkow, Saratow, Tomsk, Riga.

1903. 17 Januari in Odessa 70 spoorwegarbeiders. 18 Februari in Tomsk, 300 deelnemers. 2 Maart in Rostow en Baku en vooral een demonstratie op den verjaardag van den Czaar in Baku onder de leus: „Leve de politieke vrijheid!"

Kleine demonstraties in Tula; Rowosybkow, Alexandrowsk, Taganrog, Batum, Mitau.

In het voorbijgaan nagelen wij even met onze russische vrienden het volgende aan den schandpaal van de laagheid en eerloosheid van de russische maatschappij:

Het betreft het geval van een mooi jong meisje, *Solotowa*, dat in de

coupé van een spoorwagen stappende, vergezeld werd door een soort *Rechter*, die haar langs allerlei wegen trachtte te onteeren. Zijn doel niet bereikende, beschuldigde hij haar zijn parapluie gestolen te hebben en zoodoende haar in de gevangenis te brengen. Dit voorval had plaats aan het station Tichorezk der Wladimir-Kaukasische spoorweglijn. Men bracht haar in een wachtkamer, waar zij allerlei gruwelen moest ondergaan. Dit ten slotte niet meer kunnende verdragen, heeft zij zich vergiftigd.

Toen de arbeiders uit die streek dat vernamen, wierpen zij zich op de kozakken. Een geweldig protest hunnerzijds veroorzaakte een proces, waarvan het gevolg was dat de arbeiders, die zich als handhavers van eerbaarheid hadden getoond tegenover de beulen en eerlooze bandieten, dat deze arbeiders nog gestraft werden.

Dit had een enorm groote spoorwegstaking tot gevolg. Allerlei arbeiders uit den omtrek sloten zich bij deze beweging aan.

In deze beweging openbaarde zich het energiekst het verlangen der arbeiders naar politieke vrijheid.

3. De pers en vlugschriften propaganda.

De propaganda in schrift is natuurlijk evenmin toegelaten in Rusland als met het woord. Het grootste deel der geschriften komt of uit het buitenland of wordt op geheime drukkerijen gedrukt, waarop door de politie een razende jacht wordt gemaakt.

De Soc.-Dem. partij heeft een vast periodiek verschijnend blad, „De Iskra" en een wetenschappelijk politiek tijdschrift „Sarja."

Men heeft in Petersburg, Kiew, in Middenrusland enz. een aantal bladen gedrukt met drukpers en Hectograaf. Bladen waarvan 1, 2, of 3 verschenen in 10000, 15000 en zelfs 19000 ex. Een onmetelijke massa brochures over allerlei onderwerpen. Manifesten en vlugschriften. Tegen den Russisch-Japanschen oorlog verspreidde men de volgende vlug-schriften:

1. *Waarvoor moet de russische soldaat sterven?* 2. *Oorlog tegen den oorlog.* 3. *Aan de geheele arbeidende klasse* (*de oorzaken van den oorlog en de politieke taak der arbeiders*). 4. *De Internationale Gendarm.* 5. *Aan de reservesoldaten.* 6. *Patriottische roof.* 7. *Offert, gij russen.* 8. *Aan de maatschappij.* 9. *Wie zult gij helpen?* 10. *Een waar woord van den minister van financiën.* 11. *Waardoor maakt men jodenmoordpartijen?* 12. *Oorlog, werkeloosheid en oorlog.* 13. *De lessen van den oorlog.* 14. *Aan de soldaten.* 15. *Het is tijd.* 16. *Wie moet overwinnen.* (De noodzakelijkheid van een ingrijpen der arbeidersklassen om den oorlog te doen ophouden en het bijeenroepen eener volksvertegenwoordiging).

Dit zij aan u, nederlandsche arbeiders ten voorbeeld gesteld.

De Sociaal-Demokratische partij heeft 39 afdeelingen en 11 groepen, (onnoodig te zeggen dat alles geheim is).

De joodsche arbeiders „Bond."

Deze organisatie is Sociaal-Demokratisch en was eerst aangesloten bij de Sociaal-Demokratische partij, maar meende dat zij als aparte organisatie moesten bestaan omdat zij — joden zijn. De onjuistheid van dit standpunt kunnen wij hier niet bespreken. Voldoende zij gezegd dat op een vraag onzerzijds aan den voorzitter dezer organisatie: Wat is toch het principieel verschil tusschen u en de Jokra-lieden?

Antwoord: Wij maken propaganda onder Chaldeewsch en Hebreeuwsch sprekende en lezende menschen. Onze bladen en brochures moeten in deze taal geschreven en gedrukt zijn.

Men ziet in het geheel geen *principieel* verschil. Als het Czarisme verplettert is, verdwijnt deze versplintering ook wel.

De „Bond" werkt energiek, meesterlijk en met verbazenden kracht.

Haar popaganda-terrein is hoofdzakelijk in de uitgebuiten; onderdrukte kleine winkeliertjes en door Sweaters uitgemergelde huisarbeiders in Homel, Mohilew, Moskou, Orscha, Schitomir, Odessa, Wilna, Kowno, Lods, Siedletz, Kiew, Riga enz. Hun vergaderzalen zijn zeer vaak de *Synagogen* en *theaters*.

Zij hadden van Juni 1903 tot Juli 1904 dus in 1 *jaar* 429 vergaderingen, deelnemers 74,162 personen: 45 demonstraties. Aan 31 dezer namen 20,340 pers deel, 41 politieke bewegingen (inclusief 35 Meifeeststakingen,) aan 31 dezer namen 23,035 pers. deel.

Vergaderingen van 1000 en meer pers. waren er 12: 2 van 1000; 3 van 1300; 1 van 1500; 1 van 1600, 1 van 2000; 1 van 3000; 2 van 4000 personen.

Manifestaties van 1000, 1500, 3000 en 5000 personen.

Men bedenke, manifestaties, vergaderen, dat alles is dáár verboden!

Zij hebben 109 werkstakingen georganiseerd. Aan 101 werkstakingen namen 24,124 personen deel.

Er waren werkstakingen van **2**, **3** en **10,000** personen.

Eveneens hun propaganda tegen de oorlog, jodenmoordenarijen.

Zij zagen 44.67 medestrijders gevangen nemen. De meesten gingen naar Oost-Siberië.

Het getal hunner leden kan niet precies bepaald worden, volgens matige berekening in geen geval minder dan 30,000.

Dan is er de *Revolutionaire Socialistische partij.*

Ook hun terrein van propaganda is Petersburg Moskou, Odessa, Saratof, Kharkov, Kherson, Jekaternisland, Doronojé, Briansk, Smolensk, Vensa, Tambow, Nisni-Nowgorod enz.

Een uitgebreide propaganda onder de boeren, evenals de Sociaal-Demokraten.

Een uitgebreide vlugschriften-, proklamatie- en brochure-litteratuur.

Zij bestaan als partij slechts enkele jaren Zij sluiten zich grootendeels, wat hun taktiek betreft, bij de terroristen der jaren '70 en 80 aan.

Hoewel zij de politieke eischen van de Sociaal-demokratie onderschrijven verklaren zij voor *hun land* de terroï (het geheim schrikbewind) als een der grootste faktoren voor de propaganda te beschouwen. Er steekt eveneens nog een zekere onvastheid in hun revolutionair optreden. Het is de traditie van een mooi verleden dat hen vaak beneveld.

Uit hun midden kwam de rechter over de aartsboef *Plehwe.*

„Men" zegt Sasonow is deze weldoener der mensscheid, er zijn er echter ook, en dat zijn vaak ingewijden, die beweren dat deze held reeds lang in de vrije lucht rondloopt.

Men vindt de opgave hunner pers, brochure-verkoop etc., voor alle drie afdeelingen in het door Het Int. Soc. Bureau uitgegeven boek.

„*L'Organisation Socialiste L'Ouvrière en Europe*, *Amerique et Asië*"
Bruxelles 1904.